

культура

щоп'ятниці

30 вересня 2016 р.

і життя

Бібліосвіт

стор. 8

Антивавилон

стор. 10

Парадокси сьогодення

стор. 12

Місія кобзаря

стор. 4

Фото Лариси ГРОМАДСЬКОЇ

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

актуально

КУЛЬТУРНА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ І КИТАЮ

У рамках Першого культурного ЕКСПО у КНР міністр культури України Євген Нищук та міністр культури КНР Ло Шуган обговорили питання культурного співробітництва між країнами.

Основною темою розмови стала перспектива розвитку культурного ринку в контексті розвитку торгівельно-економічних відносин країн Шовкового шляху.

Пан Ло Шуган назвав візит української делегації дуже важливим кроком у міжурядовій співпраці між Україною та Китаєм і зазначив, що він дасть серйозний імпульс для поглиблення взаємовідносин обох країн.

Під час розмови були порушені питання інвестицій у сферу кінематографа, розвитку традицій балетної школи, створення у КНР культурних центрів – інститутів, що займатимуться промоцією української культури у світі. Також обговорили варіанти промоції народних прикладних ремесел, які викликають живий інтерес у громадян двох країн. Зокрема, обмін майстрами і проведення майстер-класів в Україні та Китаї, а також організацію освітньо-культурних таборів для дітей.

«Попри те, що між нашими країнами понад 10 годин перельоту, – ми маємо надзвичайно багато спільного, а надто – тисячолітні культурні надбання наших предків, які, ймовірно, тим самим знаменитим Шовковим шляхом ще тоді здійснювали культурний обмін. І це та традиція, яку ми сьогодні просто зобов'язані підтримувати», – сказав Євген Нищук. А Ло Шуган додав: «Україна славиться багатими культурними надбаннями, і саме через мистецтво у Китаї люди дізнаються про саму країну. Це надзвичайно цікава тема для нашого народу, і ми дуже зацікавлені поглиблювати дружбу між Україною та КНР».

Міністр культури КНР також згадав позитивні мистецькі приклади співпраці між країнами. Зокрема, кіноцикл «Як гартувалася сталь», який нещодавно показували в ефірі місцевого ТБ. За словами політика, саме через нього дізнаються про українських акторів. А також як приклад навів групу українських співачок, що на Фестивалі хорового мистецтва у КНР, окрім нагород, заслужила любов усієї китайської громадськості.

Сторони також домовилися зміцнювати співпрацю на міжурядовому рівні та досягти домовленостей щодо проведення чергової робочої групи з усіх нагальних питань у сфері культури та мистецтва. Серед іншого – обговорили можливість проведення днів культури України в Китаї у 2017 році, а також відзначення на високому державному рівні 25 років дипломатичних стосунків між Україною та Китайською Народною Республікою. Розглядають обмін делегаціями – художниками, музикантами; проведення спільних концертів за участю артистів з обох країн.

Також міністр культури КНР зазначив, що вже у жовтні з Китаю до України планує прибути група менеджерів культури, які відвідають низку театральних постановок, виступів класичних музичних та альтернативних колективів задля організації подальших їхніх гастролей у Китаї.

Театральний Кропивницький

Міністр культури України з робочим візитом відвідав Кіровоградщину. Під час поїздки Євген Нищук долучився до одного з найдавніших фестивалів театрального мистецтва – «Вересневі самоцвіти».

Цьогорічне свято, яке проходить уже 46-ий сезон, присвятили 160-річчю від дня народження корифея українського театру Миколи Садовського.

Частина фестивальных локацій розмістили на території Музею-заповідника І. Карпенка-Карого «Хутір Надія». Окрім численних майстер-класів, виступів музичних колективів, відбулося також нагородження переможців 57-го Обласного огляду-конкурсу аматорських театральних колективів «Театральна весна Кіровоградщини», а на головній сцені презентували видовищне театральне дійство, що продемонструвало безперервність історії України з древніх докняжих часів і до сьогодення. Євген Нищук також долучився до традиційного дійства – висаджування дуба на території Заповідника.

Протягом фестивалю до програми заходів долучилися театральні колективи з усієї України. Серед них – Донецький

академічний драматичний театр (місто Маріуполь), Херсонський академічний обласний український музично-драматичний театр імені М. Куліша, Київський академічний обласний музично-драматичний театр імені П. Саксаганського, Вінницький обласний український музично-драматичний театр імені М. Садовського та інші. Свої виступи на «Вересневих самоцвітах» продемонстрували гості дійства – колективи з Білорусі та Ізраїлю.

Євген Нищук, своєю чергою, відвідав показ спектаклю «Останній грецької» у виконанні Ніжинського академічного українського драматичного театру імені М. Коцюбинського. Разом із виставою міністр

оглянув приміщення Кіровоградського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені М. Кропивницького, що був повністю відреставрований. За словами працівників театру, автори проекту ретельно вивчали архіви міста Кропивницького та за старовинними кресленнями надали театру автентичного вигляду.

«Очевидним є те, що «Вересневі самоцвіти» та театральне мистецтво – уже великий бренд. І з цього треба взяти найкраще – розвинути та зробити ще більш популярним. Іван Франко писав, що саме у цьому славетному краї і почався професійний український театр. А тепершня назва – Кропивницький – наштовхує на думку

про те, що саме це місто і може стати українською театральною Меккою, – сказав Євген Нищук. – Вселяє велику надію те, як розвивається у культурно-мистецькому плані місто Кропивницький та вся область, яке ставлення місцевої влади усіх рівнів до культурних процесів. Певен, у такий складний для всього українського народу період нас рятуватиме те вічне, що ми отримуємо через наші культурні надбання та невтомну працю наших митців».

Також у рамках одноденного візиту міністр культури України разом із керівництвом міста Кропивницького та Кіровоградської області відвідав Кіровоградський обласний краєзнавчий музей, що розміщений у будівлі 1905 року. Силами небайдужого керівництва заклад підтримується у належному стані, а нині – у процесі втілення друга черга розвитку музейного простору, де серед іншого до роботи залучають закинуті приміщення.

Міністр відзначив високий професійний рівень працівників музею, які часто, попри юний вік, є фахівцями своєї справи. Відвідав Євген Нищук також Кіровоградську обласну універсальну наукову бібліотеку імені Д. Чижевського та ознайомився з колекцією рідкісних та цінних видань, унікальних стародруків.

«Мазепа-Фест»

25 вересня 2016 року міністр культури Євген Нищук відвідав із робочим візитом Полтавщину, де цього дня проходив ювілейний Х Всеукраїнський культурно-мистецький фестиваль «Мазепа-Фест».

Цьогоріч захід підтримали Міністерство культури України та Міністерство молоді та спорту.

За словами Миколи Кульчицького – незмінного організатора фестивалю, нині надзвичайно важливо утверджувати у свідомості молоді українську мову, пісню та музику; відновлювати історичну пам'ять українців; руйнувати насажені Російською імперією міфи стосовно геть-

мана Івана Мазепи і самої Полтавської битви та популяризувати сучасні й актуальні українські гурти.

Євген Нищук назвав Полтаву містом, яке, з огляду на сторінки історії, має стати місцем шани Мазепі, а українського гетьмана – взірцем культурно-меценатства.

Адже саме за часів його правління були відреставровані десятки церков, соборів та монастирів, побудовані нові храми у стилі українського бароко. Саме за часів Мазепи Києво-Могилянський колегіум набув рангу Академії. Міністр культури вважає «Мазепа-Фест» проєкцією сучасного патріотизму на історичні події в державі.

Міністр молоді та спорту Ігор Жданов порівняв емо-

ції, які відчуває, перебуваючи на «Мазепа-Фесті», з духом єднання, патріотизму та поваги до України, які кожен українець відчує у часи Революції Гідності. А відкриття пам'ятника гетьману Мазепі у Полтаві – символічним у рік 10-річчя фестивалю.

Спільно з міністром культури та керівництвом «Мазепа-Фест» було досягнуто домовленостей щодо розширення у 2017 році програми фестивалю: з мистецько-патріотичної ще й на спортивну.

Місце проведення свята – традиційне: Співоче поле імені Марусі Чурай у місті Полтаві. Режисер заходу – театральний та мистецький діяч Сергій Архипчук. Новим директором дійства призначений музикант та активний

громадський діяч Данило Данилюк.

Заходи фестивалю розділені на чотири основні блоки: «Полтавський рок-парад», «Репрезентація нових гуртів, цікавих жанрів та музичних експериментів», «На честь захисників Вітчизни», «Ніч українського кіно».

У музичній програмі цього року взяли участь 20 українських гуртів, 7 із них – полтавські. Для мешканців та гостей міста виступили такі групи, як TaRuta, «GG Гуляй город», «PoliKarp», «Сонячна машина», «Очеретяний кіт», «Транс-формер», «Онероді», «ДельТора», «Сестра Керрі», «Майор Пронін», Supremus та інші.

Матеріали надані прес-службою
Мінкультури

Головний редактор
журналу «Пам'ятки України»
Анатолій СЕРИКОВ

сторінка андрія куркова

ЩАСЛИВУ ДЕРЖАВУ МОЖУТЬ ПОБУДУВАТИ ТІЛЬКИ ЩАСЛИВІ ЛЮДИ

Я не знаю, скільки таких історій сталося після війни, скільки надламаних доль було з обох боків старого кордону між Європою та батьківщиною ГУЛАГу, що намагалася контролювати все і всіх. Проте навіть такі трагічні події здатні сьогодні зміцнити наші стосунки зі світом, з Європою. На-

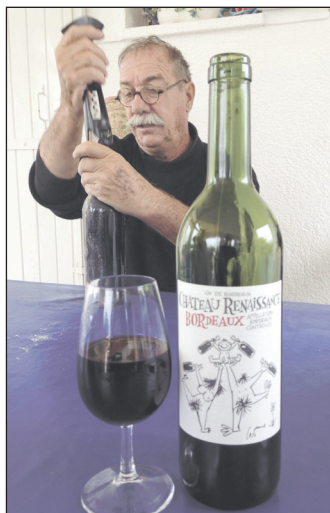
віть вони, ставши відомими, перетворившись у книги і фільми, зближують наші народи, підкреслюють, що найважливіші життєві цінності не змінюються, нагадують, що мета людини – бути щасливою, а завдання держави – не заважати щастю своїх і не своїх громадян. Адже щасливу державу можуть побудувати тільки щасливі люди.

Все у світі поєднане видимими і невидимими нитками.

Ніколи познайомившись із кимось і після п'ятихвилинної розмови зрозумієш, що ходив зі співрозмовником однією дорогою до школи чи університету, а ще через дві хвилини у бесіді виринає ім'я спільної знайомої, котра давно живе в іншій країні іншим життям.

Особисті життєві перетини вже давно нікого не дивують. Та коли ти в іншій країні і співрозмовник у тебе – представник іншої культури, іншої мови, і враз, обговорюючи події, що відбувались

варившували більш як тридцять років. Вони мені малювали етикетки для вина, а я дарував їм своє вино.

Я придивився до етикетки щойно відкритого вина і також упізнав стиль «Шарлі Ебдо».

– Найбільше я дружив із Франсуа Каванною, – продовжив Жерар Декамбре. – Він був старшим. Саме він і заснував «Шарлі Ебдо». Був не лише добрим карикатуристом, але й письменником! Ви ж з України?

– Так, – кивнув я.

– Він про Україну постійно згадував, – сказав Жерар

її до комендатури впустили, а Каванну ні. Наказали чекати на вулиці. Він чекав її до вечора, та Марія так і не вийшла. Чекав уночі, вранці, вдень. Чекав, але так ніколи й не дочекався. Скоріш за все, її вивели через інші двері, посадили в

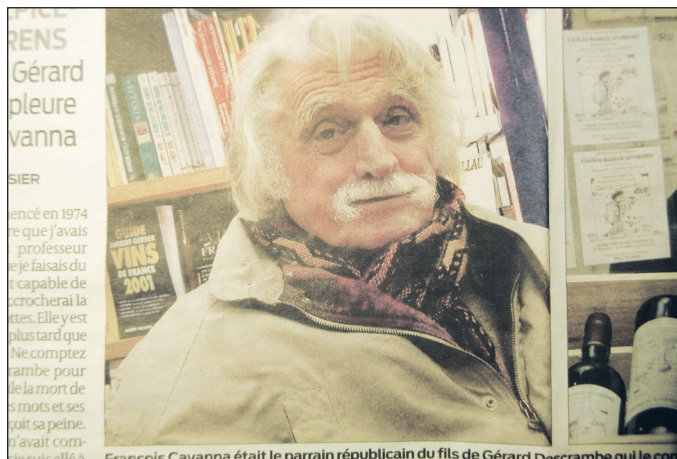

Андрій КУРКОВ

Відчуття невипадкової зустрічі

також в іншій країні, ти виявляєш зв'язок цих подій зі своєю Батьківщиною, виникає зовсім інше відчуття. Відчуття невідповідної зустрічі. Відчуття таке, наче ми ходимо по землі, «всіпаній» таємницями і дивовижними збігами, «всіпаній» долями, що перетинаються з долями твоїх співвітчизників: живих і ні.

Моя розмова з господарем шато «Ренесанс» розпочалася у Сен-Сюльпісі, неподалік від винної столиці Франції Сен-Емільона, як і годиться, з обговорення характеристик майбутнього вина. Через два дні розпочинався збір винограду. Літо було спекотним і сухим. Вино цього року буде сонячним, насиченим. І раптом під час розмови, поки Жерар Декамбре, власник шато, відкривав пляшку свого вина, щоби пригостити візита, я помітив на стінах залу смішні малюнки – карикатури на тему виноробів та винолюбів. Стиль малюнків видався знайомим. Я

вказав господареві питальним поглядом на один із них і він кивнув. Сумно посміхнувся.

– Так, це малювальники з «Шарлі Ебдо», – сказав він. – Я з ними дружив. Он той малюнок Жоржа Волинського. Його вбили під час теракту. Поруч малюнок Жана Кабю – його також убили. А той малюнок виконав Сіне, він помер уже після теракту. Я з ними то-

авто і відвезли до фільтраційного табору.

Каванна сам повернувся додому, у Францію, і довгі роки безрезультатно шукав свою Марію. Вивчив російську мову – тоді ж усі з СРСР були не росіяни, українці, казахи, а «радянські люди», що розмовляли російською. Писав листи, запити у Червоний Хрест. Врешті одружився. Але Марію не забув до самої смерті. Так і прожив життя, весь час її згадуючи. І вже на старості написав автобіографічну книгу, в якій називає її «моя

та озирнувся, зупинив погляд на одному з безлічі малюнків, котрі висіли в рамках.

– Чому? – я здивувався.

– Коханню, – Жерар сумно всміхнувся. – Взагалі-то важка історія. Його, Каванну, молодим хлопцем німці загнали на роботу в Німеччину. Там він познайомився з україною з Харкова. Звали її Марія Татарченко. Бачте, я навіть ім'я з прізвищем пам'ятаю! От скільки він мені про неї розповідав. Вони покохали одне одного. Наприкінці війни прийшла радянська армія. Каванна і Марія вирішили їхати до Франції, одружуватись і жити далі там. Але просто так поїхати зі звільненого містечка не можна було. Принаймні так вважала Марія. Вранці вона вмовила Каванну піти до радянської військової комендатури, щоб їй виписали якийсь документ, адже ніяких паперів у неї на руках не було.

українська красуня». Час від часу він малював карикатури на себе і Марію, начебто бачив уві сні, що вони разом і щасливі. І Марія врешті стала для нього символом недосяжної краси, недосяжного щастя.

Переклад з російської
Христини ДИЧКО

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

цікаві зустрічі

КОЖНА ЛЮДИНА – БАГАТОПРОЯВНА

– Великим оберегом є колискова пісня, вона наділена магічною силою. У Вашому репертуарі теж є колискова.

– Так, на слова Володимира Косовського. У Тараса Компаніченка є авторська колискова про період зруйнування Батурина. Подібна була і в Євгена Адамцевича. Здавалося б, дитині треба співати щось про котика, позитивне... Та коли ми придивимося до народних забавлянок і колискових, то побачимо дуже багато подібних «болючих» про яв: «Ой, ти, котку, не йди на колодку, бо заб'єш головку. Головка буде боліти, нічим завертіти...»; про кицю, що впала у криницю.

У піснях нашого народу було все, в тому числі й це. Тому що по життю, як по тернистій ниві, не пройдеш, не вколовшись. І це теж шлях якоїсь життєвої науки для людини. І дитина знала, що є білі-пухнасті прояви у житті, і є такі, що вимагають бути обачними, виховують співчуття (до киці), попереджають: якщо не слухатися, то можна потрапити в якусь халепу. А для дитини важливо насамперед чути не так зміст тої колискової, як голос матері, її вібрації. І вже мама, співаючи дитині навіть пісню про те, що буде боліти, що «колисочка порветься», – вкладає певні почуття.

– Чи впливає на душу, на здоров'я нації засилля на наших теренах чужої мови, чужої культури, чужої пісні?

– Звичайно, впливає... Але кожна людина багатопроявна, сьогодні може мати один настрій, завтра – інший. І якщо взяти наш багатомільйонний український нарід, то теж люди різні. У когось ця хвороба явно виражена, а когось засилля чужої культури не зачепило. Людина, будуючи свій побут, може створити навколо себе такий світ, що житиме в аурі, відповідній до української землі, українських вібрацій. У нас є приклади сімей, які мають по восьмеро дітей. І всі вони люблять і носять вишиваний одяг, співають народних пісень, справляють обряди, живуть на своїй землі, порядні по життю, у них світяться очі, і начхати їм на думки того, хто скаже, що це старомодно.

Зараз такі часи, коли кожен має право жити так, як хоче. А були такі часи, коли свято берегли свій звичай. Наприклад, Анахарсіс (при всій повазі до його мудрості) зазнав смертної кари, тому що «подався» на грецькі поведки, звичаї, одяг; і скіфи, при тому, що він входив до числа семи найвідоміших мудреців, прирекли його на смерть. Тепер часи інакші, і кожна людина індивідуальна та має можливість чогось прагнути і досягти.

Про пісню, кобзарів і мову

Лариса
ГРОМАДСЬКА

У репертуарі Тараса Силенка – бандуриста, заслуженого артиста України, композитора – сотні народних пісень (періоду Київської Русі, чумацьких, козацьких, повстанських, ліричних) і авторських.

Бандура митця звучить на столичному Майдані й на фестивалях по всій території України, на шкільних вечорах і під час патріотичних акцій, на Донбасі і в Карпатах. Наша розмова з кобзарем сьогодні – про значення пісні у вихованні й житті українців.

– Українські пісні надзвичайно різноманітні. У нашого народу є багато пісень, які наспівувалися щодня у побуті, на свята, під час певних обрядів...

– Наші предки співали, коли поралися коло печі, виготовляли бочки, працювали в полі... Співали залежно від настрою: чумацькі, козацькі, обрядові пісні. Постійно звучала народна пісня, яка людині у певний момент спала на думку. Будь-що, зроблене людськими руками, як і вода (жива чи мертва), може бути енергетично підсилене або навпаки. Українці співали працюючи, вкладали у свою роботу душу.

От чому в нас часто не просто робили ярмо для волів, вулика, воза чи вікно, а майстерно оздоблювали різьбленням, візерунками: майстри вкладали душу. А все, що зроблене з позитивними думками мовчки, є одухотвореним предметом, але набагато більш підсилене, якщо при цьому людина ще й співає.

Важливо, щоб мелодія відповідала настрою, бо кожна людина – це окремий світ, і тільки вона відчуває, яку в цей час хоче виконати пісню, адже у кожній композиції свої вібрації.

– Як Вам вдається достукатися піснею до слухачів, зачепити найпотаємніші струни людської душі?

– Для мене дуже важливо, який маю настрій перед виступом, які люди переді мною, як вони себе поведуть, як вони спілкуються, які у них погляди. Слухач має розуміти, що виконавець співає, перш за все, для нього. Сам для себе – він може і вдома співати. Тому важливе відповідне налаштування; має бути і повага до співака, до пісні. Коли людина віддаровує своєю увагою, своєю зосередженістю, налаштуванням своїх думок, тоді вона отримуватиме і відповідний результат. Якщо людина душу свою відкрила, то щось у ту душу ввійде. А якщо вона думає про своє, у цей час із кимось спілкується або вважає, що заспівала би краще, то тоді й результату ніякого не буде.

– Пісня зве до бою, ятрить душу, розриває серце, заспокоює... Кажуть, що сьогодні, у період ві-

йни, нам потрібно більше переможних композицій. Чи завжди необхідні тільки оптимістичні пісні?

– Нам потрібні всі пісні. Останнім часом багато тенденцій, за якими люди спішать якісь пісні заперечувати, зверхньо до них ставитися, примітивно аналізувати ними кабінетним баченням. Наш народ був мудрішим і в

уському знаходив потребу. У нас було все: від тягучих, довгих, розлогих дум – до коротеньких приспівків для танців. З дитинства наші пращурі чули ці пісні, уявляли себе тим чи іншим героєм, задумувались, чи хочуть бути схожим на певного персонажа. Але перекреслювати, ставити тавро на якихось піснях, на мій погляд, не можна. Всі пісні (і тягучі, і плаксиві, і тужливі, і жартівливі) потрібні! Але кожна повинна мати свій час, і при конкретній потребі звучати.

– У давні часи кобзарі, бандуристи були поетами, співцями, літописцями... Яка місія сучасних кобзарів?

– Як колись, так і зараз. Усі насправді дуже різні. У кобзарському цеху кожен мав

певні рамки, виконував свою роль. На якомусь етапі, коли кобзарство почало згасати, то стали дотримуватися традиції, щоби зберегти хоча б ті рештки, що вціліли. Сьогодні кобзарі є представниками різних ідей, як було і в давнину.

Хтось творить і власні пісні, як це чудово роблять Тарас Компаніченко, Едуард Драч, Михайло Коваль. Є ті, хто імпровізує, має в репертуарі автентичні і сучасні пісні. А є такі, які тримаються суто традиції, певного переліку пісень і псалмів. Кожен на своєму місці творить. Це добре, що ми різні, кожен виконує свою місію.

На сьогодні місія кобзарства відрізняється від тої, яка була 100–300 років тому. Завдання кобзаря – відповідати запитам сьогодення і, з огляду на те, яким є суспільство, прагнути донести до людей те, що вони хочуть почути і пізнати. Варто завжди мати у своїй

творчій кобзарській торбині щось таке, що буде для людей новим, актуальним, світлим, позитивним. Кобзарі мають нести вістку про нове в українській культурі, кобзарському мистецтві.

Сьогодні і «Шпилястих кобзарів» ми називаємо кобзарями, хоча там кобзарського практично нічого не лишилося. І так само називаємо кобзарем Георгія Кириловича Ткаченка. У давні часи і гетьман Іван Мазепа грав на торбані (різновид кобзи, – авт.), й Антін Головатий, і Семен Палій; були ті, котрі жебракували; були кобзарі, об'єднані у кобзарські цехи; і ті, що співали у придворних капелах при царському дворі...

редактор
Любов ЯКИМЧУК

на перехресній станції

■ НОВЕ У ПРЕМІЇ ВВС

«ВВС Україна» оголосила про запуск щорічного літературного конкурсу, який відзначає найкращі художні твори українською мовою, – «Книга року ВВС 2016» і «Дитяча книга року ВВС 2016» – у партнерстві з культурною програмою Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР).

З цього року участь у конкурсі зможуть брати не лише твори, написані українською мовою, а й українські переклади із мов інших народів, що живуть в Україні. Головний редактор «ВВС Україна» Ніна Кур'ята зазначила: «Додаючи переклади, ми сподіваємося, що ця нагорода ще повніше представлятиме українському читачеві літературу, яка твориться в Україні. Ми з нетерпінням чекаємо на нові відкриття».

Радниця з питань культури ЄБРР Світлана Пиркало відзначає: «Конкурс "Книга року ВВС" відіграє унікальну роль в українській видавничій справі, привертаючи увагу читачів до високоякісної, часто складної, але актуальної літератури. Розширюючи правила, ми сподіваємося відкрити для широкого загалу переклади тих письменників, які збагачують українську літературу новим захопливим звучанням, пишучи іншими мовами, окрім української».

Журі конкурсу «Книга року ВВС»: Віра Агеева, професор; Ольга Герасим'юк, журналіст; Андрій Курков, письменник; Світлана Пиркало, радниця з питань культури ЄБРР; Марта Шокало, «ВВС Україна».

Переможець у кожній категорії отримає винагороду: £1000 у гривневому еквіваленті. Видавці двох книг-переможців матимуть право використовувати логотипи «Книги року ВВС» у наступних виданнях.

Видавці можуть подати на конкурс до трьох книг у кожній категорії і до двох нових книг попередніх переможців. Подані видання мають бути художніми творами українською мовою, опублікованими протягом останніх 12 місяців.

Кінцевий термін для подання творів – 1 жовтня 2016 року. Переможця оголосять цьогоріч у грудні.

Кому і що винна література?

Марія ВОРОН

Чим є війна для літератури і якою має бути література в часи війни? Про це розмірковували днями українські письменники.

Діалог відбувся під час спільної дискусії «Література війни чи література про війну?», яку модерувала журналістка «Громадського телебачення» Настя Станко. Подаємо пряму мову учасників.

Артем Чапай: «Завдання письменника – відобразити дійсність. Звичайно, у будь-якій літературі ти відчуваєш позицію письменника. Володя Рафеєнко, переселенець із Донецька, написав чудову, дуже сильну книгу "Довгота днів". При тому письменник у приватних розмовах говорить про те, що в літературі не повинно бути нічого політичного. Для нього важливіше, як вона написана, ніж як там меседжі. Але тим не менш, ти читаєш книжку і бачиш ці меседжі, що закладені у формі».

З хороших видань про війну можна згадати "На пошану Каталонії" Джорджа Орвела (книга про війну в Іспанії). Орвел у тексті "Чому я пишу" прямо каже, що одна з його інтенцій – це певний політичний вектор, але при тому він не писав пропаганди. А ще багато хорошої літератури, як-от "Прощавай, зброе!" Ремарка, написана за багато років після війни. Література не може писатися так швидко, має минути трохи часу».

Любов Якимчук: «У літературі немає завдання описувати війну або інші катаклізми,

Любов Якимчук

Настя Станко

Олексій Чупа

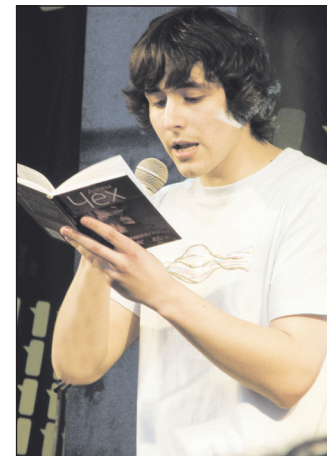
які стаються у світі. Письменник може це робити, але не повинен. Основне завдання літератури – це робота з формою. Війна породила дуже багато історій. Проте сюжетів існує обмежена кількість, вони всі відомі та порохавані, а війна – лише один із них».

Письменник працює з формою, тобто має зробити сюжет таким, щоб він певним чином, як того хоче автор, сприймався конкретною аудиторією. Сама ж література існує заради літератури. Коли я працюю з темою війни, мені, окрім форми, важливі мої внутрішні наміри. У мене є бажання зафіксувати зникання світу, який був моїм, його руйнування. Крім того, я завжди прагну займатися тематикою, яку дуже добре знаю. Я не пишу про військових, бо я мало про них знаю, а опишу історії мешканців окупованих міст».

Олексій Чупа: «Я хотів би сказати, що нікому нічого не винен, але... Для нашого народу люди, які пишуть, завжди були чимось на зразок колективної совісті. На мою думку, література – це така штука, яка стосується, у широкому сенсі, психоаналізу. Пишучи книги, ми виговорюємо свої

страхи, ми намагаємося їх позбутися. Усе, що зараз відбувається, воно відбувається не на Сході, а з нами усіма, просто на Сході – больова точка, гнійник. Я вважаю, що все-таки ми можемо взяти завдання допомогти людям із цим упоратися. Але чи це принесе плоди, я особисто не знаю».

Артем Чех: «Письменник сам собі хазяїн, але до певної межі. Бо зараз відбувається ця війна і чи хочемо ми цього, чи ні, вона торкається кожного письменника. І я думаю, що за десять років буде вибух військової літератури. Під час служби в АТО я писав, але не про війну. Це була міська проза. Коли потрапив до армії, часу спочатку не було. І не було де писати. Я записав одне оповідання в телефоні. Але це було важко, потім товариш мені надіслав планшет і стало легше».

Артем Чех

Артем Чапай: «Під час війни є теми, про які не знаєш: писати чи не писати. Я потрапив на один день у полон до українських військових. Це був не полон, а допит із тортуррами, скоріше. Було це в штабі АТО з наказу військового гене-

рала. І я не знав, чи писати про це, чи ні. Утім, якщо армію не контролювати, вона перетворюється на зграю. Це було до того, як почалися активні бойові дії 2014 року. У літературі таких питань менше. У літературі є час подумати. Однак тиск на письменника тепер дуже великий. Якби я зараз писав про війну, підозрюю, що Забужко сказала б, що я – "ватник", хтось інший сказав би, що "вишиватник". Зараз усе

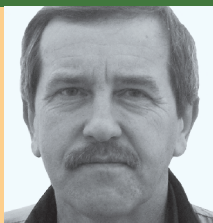

Артем Чапай

ще є попит на пропаганду. Усі знають, що Достоєвський був віруючим, але у "Братах Карамазових" є протилежні погляди, які сам письменник не сповідує. І я думаю, що так і має бути в хорошій літературі. Тому позицію ворога треба тут проговорювати. Бо ти можеш не підтримувати персонажа, але маєш його показати не карикатурно, а достовірно».

Любов Якимчук: «У прозі має бути багато голосів, багато точок зору, як про це пише Бахтін. Ми можемо чути ці голоси, втім, позиція автора може бути теж присутня – у "режисурі" цього твору. Хороша проза завжди ідеологічна, вона підтовхує до певного висновку, вибудовуючи нарацію тим чи іншим чином. Це відбувається само собою, коли є конфлікт, пов'язаний зі своїми та чужими (ворогами). Чому? Коли в тексті гине хороший герой – це призводить до того, що в житті ніхто з нас не хоче бути хорошим героєм. Навіщо? Він же завжди гине! Композиція тексту рухає думку читача до того чи іншого висновку. Зараз особливо потрібна література, яка буде підтовхувати нас до життя, а не до смерті».

редактор
Сергій ЛАЩЕНКО

ІДЕНТИЧНІСТЬ

■ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНА ОДЕСА

Кожен українець повинен хоча б раз у житті побувати в Одесі. Тому що місто знакове, й «одеськість» є важливою складовою загальноукраїнської ідентичності. Звісно, одеські стандарти з часом змінюються. Колись тут була потужна єврейська громада. Оскільки з моменту заснування Одеси євреї тісно контактували з україномовним населенням, то це наклало певний відбиток і на знамениту одеську говірку. Потім багато євреїв виїхало до Ізраїлю та США, українці поступово русифікувалися... Мовні стандарти почали наближатися до загальноросійських.

Варто зауважити, що одесити вважають своє місто «найінтернаціональнішим», і дуже пишуться цим. Пояснюють так: якщо в Україні проживають представники 134 національностей, то в Одесі – 133. «Може, якогось алеута нам не вистачає, – жартуючи, казав мені літній одесит, – а так усі представлені. І всім у нас добре!»

Справді, багато можна розповісти про місто, вивчаючи лише вивіски. Україномовних тут набагато більше, ніж я свого часу бачив у Донецьку, Горлівці та Маріуполі. Одесити толерантні, чітко простежується намагання догодити всім.

Ось конкретний приклад одеського підходу до реклами та наочної інформації: «Кафе Літній сад. Summer garden. Работает без выходных». Тут і українська, й англійська, і російська. Або «Перукарня Младост» – уже поєднання української та болгарської. Трішки різонула мій львівський погляд вивіска «Салон краси «Сашенька». Щоб не образити ні українців, ні росіян...

Біля Перекопського мосту побачив вивіску «Узбекская кухня «Крым». Припускаю, що відкрили її переселенці з Криму і тут майстерно готують плов. Кримські татари добре засвоїли узбецьку кухню, перебуваючи в місцях вигнання. Тепер вони знову не вдома...

У центрі – кафе «Вкус Грузии», тут і грузинська символіка. Трапилося мені й вірменське кафе «У Самвела». Добре відчувається грецька присутність. Магазин «Грецький»: саме так і написано – українською мовою.

А ось пам'ятник Григорію Маразлі. Він з'явився недавно. Читаю напис: «Маразлі Григорій Григорович. Одеський міський голова 1878–1895 р.р.» Нижче вже російською: «Великому греку от греков».

Одесити пишуться своєю толерантністю, і це той позитив, якого ніколи не було в Донецьку чи в Севастополі.

Стілізовані башти в Грозному

Сергій ЛАЩЕНКО

Під час Форуму видавців у Львові я звернув увагу на те, з яким трепетом гортали колишні бійці АТО книгу Алли Дудаєвої «Мільйон перший. Джохар Дудаєв».

Що б там не казали, а сам факт війни з Росією суттєво впливає на українське суспільство. Принаймні на якусь його частину – найбільш патріотичну й активну. Думаю, книга не розчарує читачів, там є багато цікавих моментів. Наприклад: «Чингісхан зі своїм двохсоттисячним військом не зміг здолати предків чеченців. Після десяти років безуспішного поборювання Чингісхан зняв облогу і відступив. У Чечні є районний центр Ітум-Кала – у перекладі з протокавказької – Вічна фортеця. Така ж доля спіткала і Тамерлана. Утвердивши своє панування на Кавказі, він заборонив своїм сарбазам навіть потикатися до чеченців, сказавши: «Цим народом треба захоплюватися».

Алла Дудаєва вважає, що саме ці війни і добре органі-

зований опір змінили менталітет раніше цілком доброзичливого народу. Чеченці стали жорсткішими. Змінилася і «народна» архітектура: скрізь у горах повиростали високі кам'яні фортеці. «Коли з'являлися завойовники, – пише авторка, – в горах спалахували сигнальні вогнища, і горці спускалися до вайнахів, які жили в передгір'ях. Разом і відбивали спільного ворога. Такими їх застали росіяни...»

«БАШТА АХМАТА» МАТИМЕ ВИСОТУ 400 МЕТРІВ

Що б там не казали про чеченців, мовляв, могли б у 1994 році якось прорахувати свою поразку у прямому зіткненні з Росією і діяти виваженоше, тоді б не втратили чверть свого населення, але, попри все, воювали вони чесно і безстрашно. І навіть нинішній, відносно проросійський режим Рамзана Кадірова зовсім не передбачає якогось упокорення чеченців чи їхньої капітуляції перед росіянами. Навпаки, навіть зовні – все з точністю до навпаки. Чеченці поставили росіян у такі умови, що ті вимушені постійно платити великі гроші за їхню теперішню

Пам'ятник воїнам-афганцям

Війни та пам'ять

(скоріш за все, тимчасову) лояльність.

Незабаром у Грозному постане новий, чотирьохсотметровий хмарочос у вигляді древньої сторожової вежі. Восьмидесятиповерхівку вже називають «Баштою Ахмата» (так звали батька нинішнього президента Чечні). Тут і данина шани Ахмату Кадірову, і водночас предмет чеченської гордості, данина їхній героїчній історії. Своїх грошей, звісно, не вистачить – допоможуть росіяни. В бюджеті РФ завжди знаходяться кошти для заспокоєння войовничих чеченців.

А В НАС ДЕМОНТУЮТЬ «АРКУ ДРУЖБИ»

Цей помпезний пам'ятник і раніше сприймався як дещо штучний. А залишати його на місці після початку війни з Росією було б верхом нерозсудливості. Якщо 85 % російського суспільства підтримує братовбивчу війну на Донбасі й окупацію Криму, то яка вже там, в дідька, «дружба»... І правильно каже наш міністр

ша біда. І вже 78 «афганців» загинуло на Сході, захищаючи Україну від «руського мира». Схоже, що пам'ятників воїнам АТО буде набагато більше, адже і втрати від цієї війни серйозніші. А головне те, що українці стають більш патріотичними.

Вони усвідомили: те, що сталося в 2014 році на Майдані, й упродовж двох років відбувається на Луганщині та Донеччині, – стосується нас усіх. Тому ініціатив «знизу» зі спорудження того чи іншого монумента – тепер дуже багато. Нерідко ставлять об'єднані пам'ятники: і Героям Небесної сотні, і загиблим в АТО. Наприклад, у Чемерівцях, що на Хмельниччині: кількометрова скульптура зі сталі з'явилась на тому ж місці, де раніше був пам'ятник Леніну.

Цікаво, що ініціаторами встановлення монумента стали місцеві підприємці. Для його створення знадобилося близько мільйона гривень. Виготовили пам'ятник скульптори із міста Кам'янець-

Пам'ятник воїнам АТО в Києві

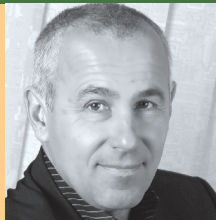
культури, що так звану «Арку дружби» над Дніпром треба демонтувати. Тут заперечення в кого немає, але питання в тому, що з'явиться натомість? Повинно ж бути щось вартісне з архітектурної точки зору. Думаю, що без роботи наші скульптори не залишаться: настає період творчості і змагальності.

КОЛИСЬ ГИНУЛИ ПІД КАНДАГАРОМ, ТЕПЕР НА ДОНБАСІ...

Свого часу в Україні було збудовано декілька хороших пам'ятників воїнам-афганцям. І люди ставляться до них шанобливо. Але тепер у наш дім прийшла страшні-

Подільського – Сергій Кляптура та Роман Кліщ.

За словами Сергія Кляптури, монумент уособлює образ нескореного мученика. Це – «розп'яття без хреста». В одній скульптурі можна побачити і Героїв Небесної сотні, і бійців АТО. Звичайно, таких величних пам'ятників, як «Башта Ахмата» у Грозному, в нас іще довго не буде. І зрозуміло, чому: збідніли ми за останні два роки... Але чимала кількість пам'ятників сучасним героям України, безумовно, впливатиме на менталітет, виховуватиме зовсім іншого українця. Можна не сумніватися, що великі речі у нас попереду.

 редактор
Володимир СУБОТА

слобожанщина

■ МОХНАЧ: РОЗКОПКИ ТРИВАЮТЬ

У Музеї археології Харківського національного університету імені В. Каразіна відкрилася виставка артефактів, що знайдені цього року під час розкопок городища біля села Мохнач Зміївського району. Люди тут жили п'ять тисяч років тому.

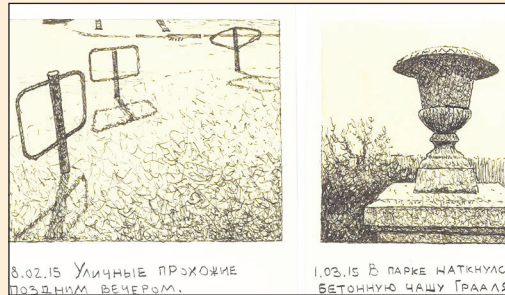
Дослідження почали у 1999 році. Відтоді вручну пересіяно ґрунт на площі 8,5 тисяч квадратних метрів. І це лише десята частина усього городища. А значить вивчення території триватиме ще довго.

Тут жили не скіфи, а їх родичі – осілі племена. Їхнє поселення площею 12,5 гектара було центром одного із розвинених регіонів Хазарії. На зміну цим племенам прийшли алани, котрі продовжили розбудову й укріплення селища.

На виставці представлені жіночі прикраси, металеві предмети, вироби зі сланцю, кісткові амулети, наконечники стріл давніх жителів цього краю.

■ СТРИТ-АРТ ГАМЛЕТА

Яскравий, самобутній та оригінальний стріт-арт Гамлета Зінківського сьогодні представлений у Муніципальній галереї. Виставка фотографії «Поляріоди. Щоденник» красномовно свідчить про творче спрямування і стиль художника. Він починав із вуличного графіті, яке привертало увагу сюжетністю і змістовним, почасти іронічним текстом, потім захопився фотографією. Поєднавши фото з графікою, він виробив власну манеру відображення навколишнього світу.

На виставці – 365 чорно-білих світлин. Така кількість поляріодних сюжетів не випадкова, вона відображає кожен прожитий майстром день 2015 року. Художник називає цей проект щоденником, але його хенд-мейд – це філософський прийом світосприйняття, а не документальний літопис дійсності, – з ліричним та драматичним наповненням.

■ «PLAN B...»

Фестиваль «PLAN B: соціальні ініціативи і нова музика» пройшов у Харкові з ініціативи громадських організацій «Спілкування без кордонів», «День музики» (Харків), «Теплиця» (Слов'янськ) та «Вільна Хата» (Краматорськ). У культурологічно-комунікативному марафоні взяли участь мистецтвознавці, режисери, психологи, соціальні працівники, музиканти з різних міст України, а також Німеччини, США, Великої Британії, Лівану. Мета заходу – обмін досвідом з інноваційної організації культурної сфери. Східна Україна для цього була обрана не просто так: саме тут гуманітарна сфера потребує кардинальних змін через близькість до регіону, де проходить АТО.

Якщо вдень активісти проводили актуальні «круглі столи», то уночі на кількох андеграундних майданчиках міста учасники фестивалю слухали «нову музику» у виконанні груп The Cancel (Львів), Zapaska (Кам'янець-Подільський), Creamwave (Харків), Sinoptik (Донецьк), DZIERZYNSKI BITZ (Київ), Mamanet (Краматорськ-Одеса), DJ Nail (Харків), «Вагоновожати» (Київ), Aruge (Франція), Conforce (Нідерланди), DJ Fari (Велика Британія), Torsten Storno (Німеччина).

Володимир СУБОТА

Нещодавно у Харкові сім'я Міллерів організувала у власній квартирі музей під назвою «Квартира Міллерів».

Проєкт розповідає історію кількох поколінь, які мешкали тут у радянський час.

Квартира обставлена типовами для того періоду меблями, у шафах – одяг, книжки, посуд – речі, якими Міллери користувалися... Організатори прагнуть донести до прийдешніх поколінь радянську культуру як факт з історії народу, бо недалеко час, коли в Україні житимуть люди, які тільки з книжок, фільмів та музейних артефактів знатимуть про радянське минуле і декомунізацію суспільства.

Треба бути вдячним громадянам, котрі за власний кошт займаються музейною справою. Давно у місті діє Приватний музей міської садиби, який вивчає історію Харківської губернії та Слобідської України. У приміщенні – експозиція, в якій представлені фотографії та картини, книжкові та періодичні видання. Музей публікує дослідницькі матеріали у серіях «Забуті рукописи», «Православні храми Слобідської України», «Старо-

Приватні музеї

Музей «Українська хата» Олени Єлагіної

винні садиби», «Харківське історичне надбання» тощо.

П'ятнадцять років виповнилося приватному музею «Українська хата», розташованому неподалік Харкова, у селі Нижня Озеряна. Харків'янка Олена Єлагіна хотіла придбати для себе будинок, та оглянувши сільську хату, зрозуміла, що вона збудована у XVIII столітті.

Хата є зразком традиційної слобідської архітектури. Зведена на фундаменті із гранітних брил, дерев'яні стіни помазані сумішшю глини, соломом і кінського гною – звичним будматеріалом для селян на Сході України. Сім'я Єлагі-

них перетворила помешкання на садибу-музей з колекцією предметів побуту, інтер'єру, національного одягу, які складають уявлення про традиції Слобожанщини. Олена Єлагіна говорить, що речі автентичні, проводить екскурсії, дозволяє відвідувачам торкатися раритетів, посидіти за столом, полежати на лаві.

«А недавно колекція поповнилася підвісною дитячою колискою, мрію про ткацький верстат», – каже Олена.

Ентузіастів більше. Традиції, закладені Катериною Скаржинською – поміщицею, меценатом, засновницею першого в Україні краєзнавчого

музею Лівобережної України, – розвиваються. У селі Нові Петрівці, що на Київщині, Володимир Даниленко утримує і поповнює експонатами Музей слідопитів (перший у країні приватний музей історії Другої світової війни). У Коломиї Роман Кумлик зібрав колекцію речей гуцульського побуту...

На жаль, місцева влада не надає допомоги ентузіастам, їхні зібрання не обліковані. І прикро, коли артефакти із приватних колекцій розходяться іншими країнами, тому що держава їх не оцінила або не знайшла коштів, щоби придбати.

У світі приватними музеями опікуються урядовці й сприяють їх розвитку. Найбільше таких зібрань у США, Німеччині та Південній Кореї, а річний бюджет кожного закладу – близько 250 тисяч доларів. Він формується із коштів від некомерційної діяльності, надання фінансових послуг, консалтингу, будівництва і проектування, надання в оренду нерухомості, видавничої діяльності.

У Лондоні кілька років тому навіть пройшла перша конференція власників приватних музеїв – «Приватні музеї. Зустріч на вищому рівні».

Фото Віталія СИДОРЕНКА

Арт-завод

проекту арт-заводу Сергій Пилюгін. – Плануємо відремонтувати стіни, покрівлі, тротуари, заскрити вікна колишніх виробничих корпусів, упорядкувати навколишній сквер. У результаті на нашому арт-заводі зможе одночасно пере-

бувати близько десяти тисяч відвідувачів».

Весь дизайн буде виконаний у концепті стімпанку чи паропанку (спрямування наукової фантастики, що моделює суспільство, яке досконало освоїло механіку та технологію

парових машин). Приміром, освітлення концертного майданчика здійснюватиметься встановленими на крані прожекторами...

Мета проекту – об'єднати під одним дахом молодих, творчих людей, котрі здатні по-новому організувати дозвілля харків'ян. Тут будуть показувати свої роботи художники, дизайнери, скульптори й архітектори, проходитимуть виступи музикантів, артистів театру та вуличні шоу, фестивалі, працюватимуть кінотеатри, дитяча школа мистецтв.

Завершити весь комплекс ремонтно-будівельних робіт планують до весни наступного року. Тоді у повному обсязі запрацюють усі зони арт-містечка.

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

акцент

ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Бібліотека – це «живий» багатогранний організм, який володіє безліччю можливостей і змінюється разом із суспільством у цілому та з кожним читачем зокрема. Щоб дихати, людині потрібен кисень, щоб функціонувати бібліотеці, як повітря, потрібні читачі. Цей постулат стимулює всю бібліотечну діяльність, усі процеси, спрямовані на задоволення потреб реальних та потенційних користувачів книгозбірні, тому бібліотекарі Старовижівської ЦБС постійно працюють над професійним удосконаленням.

Відповідно до плану методичного центру, цього року проведено школу професійної майстерності «Професійний імідж бібліотечного працівника в сучасній бібліотеці» – на базі бібліотеки-філії села Сереховичі. 7 вересня бібліотекарі системи мали можливість відвідати книгозбірню та ознайомитися з її роботою. Анна Яскульська познайомила всіх із програмою занять школи.

Бібліотекар спільно з активом своїх користувачів провела ігри патріотів «Дамо знання і мудрість незалежній Україні». Учасники школи активно долучились до заходу.

Ростислав Шиманський, Сереховичівський сільський голова, також не залишився осторонь. Він брав участь в іграх патріотів, а пізніше розповів про співпрацю бібліотеки з установами села та її вклад у життя громади. Коротко змалював ситуацію щодо об'єднання територіальних громад.

Лариса Шеремета, провідний бібліотекар бібліотеки-філії села Сереховичі, презентувала роботу книгозбірні «Бібліотека вчора, сьогодні, завтра». Підготовлена презентація проілюструвала «життя» установи. Зокрема, Лариса Миколаївна зупинилась на парі бібліотеки, роботі блогу «Бібліотека майбутнього», співпраці з колегами з інших регіонів.

Бібліотекарі отримали консультації: «Професійний імідж бібліотечного працівника в сучасній бібліотеці» – від директора Старовижівської ЦБС Ольги Гаврилук; «Дієвий блог – запорука успіху» – від бібліотекаря Старовижівської РДБ Світлани Литвинчук; «Професійна етика бібліотекаря: сучасні вимоги» – від методиста ЦРБ Анни Яскульської.

Відповідно до прослуханих консультацій, було проведено розбір професійних ситуацій, в яких кожен із присутніх бібліотекарів висловлював свою точку зору. Ситуації обирали, орієнтуючись на сучасні вимоги до працівників книгозбірень.

Підбиваючи підсумки, Ольга Іванівна підтвердила правильність ухвалення рішення районного методичного центру щодо проведення школи професійного іміджу саме на базі бібліотеки-філії села Сереховичі. Триватиме така освітня діяльність п'ять років. Бібліотекарям запропоновано створити рекламу-презентацію своєї установи.

Школа професійної майстерності вдалась. Лариса Шеремета показала себе як професіонал своєї справи.

Анна ЯСКУЛЬСЬКА, методист ЦРБ

Мрії збуваються

Відвідувачі молодіжної бібліотеки

Молодість – це чудовий час життя, це багатовекторність розвитку, безліч можливостей, новий життєвий досвід, ширість почуттів, бажання вчитися, долати перешкоди, спілкуватися і ділитися враженнями, бути щасливими та радіти життю.

Але перед сучасною молоддю чи не щодня постають виклики і питання сьогодення. Як здобути освіту, досягти успіху, реалізувати творчі здібності, обрати свій життєвий шлях, зробити найкращий вибір?

Уже багато років Міська молодіжна бібліотека «Молода гвардія», що на вулиці Льва Толстого, 49, допомагає Київській молоді радіти життю та знаходити відповіді на ці питання.

Тут завжди щиро зустрічають своїх відвідувачів бібліотекарі, які розуміються на сучасних молодіжних соціальних проблемах і надають інформаційну та емоційну підтримку кожному користувачеві.

Молодіжна бібліотека завжди була творчим майданчиком для допитливих і талановитих. Але сьогодні МСМБ «Молода

гвардія» – це насправді творче середовище молоді! Дискусійний клуб «Книжкові бесіди», літературна платформа «Хто є хто в українській літературі», «Бібліоночі» – проходять у теплом, дружньому осередку однодумців. Із задоволенням ідуть до читачів у бібліотеку молоді письменники, музичні виконавці, а творча молодь готується тут до участі в популярних телевізійних проєктах «Україна має талант», «Х-фактор».

Кажуть, мрії збуваються... Тому нещодавно бібліотекарі київської Молодіжної бібліотеки разом із читачами обговорили та схвалили «Стратегію розвитку МСМБ

«Молода гвардія», яка має амбіційну назву – «Молоді Києва – бібліотеку європейського рівня» та містить нові ідеї для подальшого розвитку й інтеграції книгозбірні у молодіжне середовище.

Нові формати спілкування, творчі акції, майстер-класи – все це дуже подобається відвідувачам. Добра репутація бібліотеки – найкраща реклама. За останні роки читацькі лави «Молодіжки» поповнилися ще двома тисячами користувачів і тепер становлять понад 15 тисяч, а корисні матеріали сайту бібліотеки користуються попитом серед віддалених користувачів усієї України.

Інформаційні технології та електронні ресурси впевнено увійшли в життя сучасної молодіжної бібліотеки. Інтернет, Wi-Fi підключення гаджетів, доступ до Електронного каталогу, електронна видача документів, сервісне обслуговування стали звичайною практикою роботи з читачами. Навчатися та розважатися з бібліотекою сьогодні стає дедалі цікавіше, тому студенти, старшокласники, молоді батьки – це найбільша частина відвідувачів «Молодої гвардії».

Галина КОНАШКО,
директор МСМБ «Молода гвардія»

«Свято слова»

Коли по-осінньому задумливе місто Ромни святкувало день свого народження, а саме 17 вересня, у Центральній міській бібліотеці для дорослих імені Бориса Антоненка-Давидовича відбулася зустріч митців Роменщини та обласного центру – «Свято слова».

Літературне об'єднання «Обрії», головою якого є поетеса Людмила Грицай, радо зустрічало гостей: членів Національної спілки письменників України Григорія Єлишевича та Тамару Герасименко; голову Сумського літературного об'єднання «Літера» Віталія Меланіча; а також членів цього об'єднання – Світлану Петренко (яка і стала ініціатором зустрічі, бо відвідує обидві спільноти), Надію Позняк, Богдану Гусак, Ірину Булахову та Тетяну Прус. У дружньому колі по-

Зустріч митців Роменщини

ети знайомились із творчістю колег по перу. Усі «обрійчани», навіть ті, які не змогли бути присутніми, доклали зусиль, щоби це спілкування було цікавим і приємним.

Після душевного виступу сумчан із натхненням читали

свої вірші роменці: Людмила Грицай, заступник голови літературного об'єднання «Обрії» Людмила Кранга, члени цього об'єднання – Віра Анашина, Валентина Бородько, Петро Акімов, Олександра Тарасенко, Маргарита Яковле-

ва. В. Бородько ще й поетичними рядками привітала від усього творчого колективу О. Тарасенко з днем її народження. Також були на цьому заході й інші гості-земляки: голова громадської організації (літературне об'єднання «Дивослово») Тетяна Лісненко, член цієї організації Любова Шемчук та депутат міської ради трьох скликань, поетеса Зоя Солярник (псевдонім Олеся Ластівка), які теж із задоволенням декламували свої поезії перед слухачами-колегами.

Члени літературного об'єднання «Обрії» вдячні начальнику відділу культури Тетяні Баябі та працівникам бібліотеки за підтримку, допомогу та надану можливість більш широко ознайомитися з творчістю поетів Сумщини.

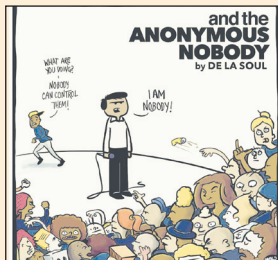
Людмила ГРИЦАЙ

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

Музика

ДИСКОТЕРЦІЯ. 19-25 ВЕРЕСНЯ

AND THE ANONYMOUS NOBODY... / DE LA SOUL

Оцінка «КіЖ»: ★ ★ ★ ★

Есенція: memento mori.

Мо', хтось із читачів пригадає, як півтори декади тому латвійський телеведучий Валдіс Пельш описав враження від Женевського озера: «Саме тут хочеш померти, споглядаючи наостанок оцю красу».

Мені не відомо, що з цього приводу думають три темношкірі хлопці з Нью-Йорка, проте домінуючі настрої їхньої довгоочікуваної платівки саме такі: вона для людини, котра «пізнала світ», сидить на березі океану, насолоджується теплим піском, смерканням, шумом хвиль, дорогим коктейлем і при цьому бачить перед собою тільки минуле.

З якоїсь точки зору, перед нами ідеальний фон-вий збірник пісень: високопрофесійний, із великим трек-листом та списком запрошених співаків-композиторів-продюсерів, без звукових різкостей, дуже приємний для вуха. Хтозна, чи реально придумати щось краще тим, хто колись «змінив усе», відтак опинився у пастці завищених очікувань ненаситної публіки?

НАВІРШІ / ФІОЛЕТ

Оцінка «КіЖ»: ★ ★ ★ ★

Есенція: хороше все ж переважає.

Якби більше пісень. Якби вокаліст співав без традиційної для вітчизняних папасів манірності. Якби в лучан був витонченіший смак...

BLONDE / ФРЕНК ОУШЕН

Оцінка «КіЖ»: ★ ★

Есенція: «чуттєво-натхненний».

Отут так само робота з довгожданих, але ж наскільки контрастний результат! Звісно, атлантичні ЗМІ традиційно

в захваті (чимдалі жалюгідніший «Пітчфорк» узагалі розійшовсь окропом!), однак це від лукавого (читай: корпоративного).

Бо я не розумію, що є привабливого у трав'яному ритм-енд-блюзі ледь не з усіма жанровими канцеляризмами! А вважалося ж, що Оушен реформатор... Хоча, може, він справді реформатор – у тому сенсі, як це поняття розуміють українські політики?..

Система оцінювання і примітка: ★ ★ ★ ★ ★ – рязуче, ★ ★ ★ ★ 1/2 – чудово, ★ ★ ★ ★ – сильно, ★ ★ ★ 1/2 – пристойно, ★ ★ ★ – непереконливо, ★ ★ 1/2 – посередньо, ★ ★ – слабо, ★ 1/2 – погано, ★ – жахливо; перед похилою ризикою – назва релізу, за нею – виконавець.

Володимир БАНЯС

Думки про Михайла Драгоманова

Едуард ОВЧАРЕНКО

Чимало заходів, що відбуваються у Мистецько-концертному центрі імені І. Козловського Національної оперети України, проводяться з просвітницькою метою.

Саме таким став вечір української пісні і поезії «Чудацькі думки» – до 175-річчя від дня народження Михайла Драгоманова.

«Драгоманов живе у кожному з нас, в кожному громадянській державі, що зветься Україна. Ми навіть не помічаємо цієї клітини у собі, доки не трапляється якийсь випадок, який нас особисто не зачепить за національне питання. Підготувати цей вечір мені допомогла моя мама. Вона порадила згадати, що М. Драгоманов був рідним братом Олени Пчілки і дядьком Лесі Українки. В одному з листів він настійливо радив юній Лесі вчити англійську мову. Адже, на його переконавання, англійці – мудрі люди, в яких потрібно вчитися», – відкриваючи вечір, сказала режисерка Центру Козловського Тетяна Зозуля.

На вечорі української пісні і поезії

Пані Тетяна розповіла глядачам чимало цікавих фактів із життя видатного українського публіциста, історика, філософа, економіста, педагога, літературознавця, фольклориста та громадського діяча.

Зокрема, про його дружину Людмилу, яка народилася 1842 року і походила з роду Кучинських. Вона відзначилася як талановита драматична артистка, серед її ролей – Катерина з драми О. Островського «Гроза». Людмила допомагала чоловікові в роботі, перекладала твори українських авторів для російських видавництв та часописів. Метою цих перекладів було перебороти упередження російських куль-

турних верств супроти українства й української культури, ознайомити ті кола з минулою Україною, показати красу і милозвучність української мови.

Розповідь про видатного сина українського народу доповнив концерт, під час якого були представлені перлини української пісенної творчості у виконанні лауреатів міжнародних конкурсів Андрія Григоренка («Безмежне поле» на музику М. Лисенка і слова І. Франка, «Чорні брови, карі очі» Д. Бонковського і К. Думитрашка); Тетяни Дідух («Зустрітись, щоб знову розлучитись» К. Стеценка й О. Олеса, «Айстри» М. Лисен-

ка й О. Олеса); Ірини Українець («Два потоки з Чорногори» А. Кос-Анатольського і М. Петренка). Чимало вдячних оплесків отримало подружжя Галина Ходаківська і Вадим Мітряєв, які подарували романс «Коли розлучаються двоє» на музику М. Лисенка, слова Г. Гейне у перекладі М. Стависького, українську народну пісню в обробці В. Мітряєва «Пливе човен, води повен» та твір Sotto voce на музику Г. Гаврилець у перекладі на два голоси В. Мітряєва.

Справжньою родзинкою вечора стали вірші в авторському виконанні викладачки Київського національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, лауреатки премії імені Г. Сковороди Євгенії Більченко, яку багато хто називає «поетом Майдану». Чимало своїх творів пані Євгенія присвятила минулому та сучасному Києву, втілила в поезію пережите під час Революції Гідності та відвідин передової. Митець розмірковує над тим, що являє собою справжня людяність, яким має бути світ без війни, яке місце митця у сучасному суспільстві.

Фото автора

Джазовий концерт

У Києві з аншлагом пройшов концерт кларнетиста Самюеля Берто та акордеоніста Станко Марінковича.

Французький культурний центр презентував (безкоштовно!) магічний вечір для всіх, хто любить джаз-клезмер від дуету талановитих виконавців.

Теплий, майже літній вечір сприяв єднанню різновікової публіки з музикантами. У безумовно талановитому виконанні Самюеля Берто та Станко Марінковича прозвучали джазові варіації на теми французьких популярних пісень, народних композицій Балкан та саундтреків до відомих фільмів.

Самюель Берто почав займатися музикою у віці 5 років у Національній консерваторії Обервільє-Ла-Курньов. Він ви-

Кларнетист Самюель Берто та акордеоніст Станко Марінкович

явився молодим вундеркіндом і дав свій перший сольний концерт у 16 років – на фестивалі у регіоні Перігор Нуар, виступивши у віртуозному квінтеті Карла Марії фон Вебера. Самюель Берто є переможцем Thy Masterclass у Данії, Artist in Residence Program у Фінляндії (перший запрошений музикант

за останні 25 років), Fondation Radio-France, де у відборі брали участь 5000 кандидатів із різними музичними інструментами. Грав у Європі, Канаді та Австралії. Самюель Берто як класичний музикант виступав з Оркестром Lamoureux, а як джазовий неодноразово виступав із Дідьє Локвудом.

Другий учасник вражаючого дуету – акордеоніст і співак сербського походження Станко Марінкович – починає свою кар'єру в кіно. Він бере участь у записі саундтреку до фільму «I like she», в якому також фігурує як актор; знімається з Елоді Буше у фільмі Жан-Марка Барра «Lovers». Потім засновує групу Tempo Slavia, з якою записує три альбоми і вирушає в турне Європою та Америкою. Успішні групи дуже швидко прославляють Станка Марінковича, особливо у Сербії. На Victoires de la Musique (щорічна премія «Музичні перемоги») у Белграді музикант перемагає у номінації «Відкриття року». Сьогодні Станко Марінкович є одним із найпопулярніших артистів у колишній Югославії.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

театр

ПІД «СОБАЧИЙ» АКОМПАНЕМЕНТ

Після перегляду вистави «Тичина, Жадан і Собаки» режисерки Вірляни Ткач, яка багато років поспіль керує Нью-Йоркським театром «Ля МаМа» і час від часу співпрацює з театральним центром Леся Курбаса, пригадала репліку Леоніда Кравчука (першого Президента України), яку він любив повторювати у відповідь на критику: «Собаки гавкають, а караван іде».

Але було це давно... Саме тому перед показом пані Вірляна пояснила присутнім у залі, що йдеться про той історичний період, який уже давно переосмислений нашими сучасниками й охарактеризований літературознавцями як «Розстріляне відродження». Адже ранню творчість поета цієї епохи Павла Тичини було «не рекомендовано» включати у шкільну програму з української літератури. А він жив і творив, бо ще в той час, коли писалася збірка «Замість сонетів і октав», щиро вірив у комуністичні ідеї.

Завинив цим перед поколіннями, яке було змушене завчати напам'ять його «Партія веде» чи «Дир-дир-дир...», що мало не менш популярний відгук у народній творчості: «Краще з'їсти кирпичину, ніж учити Павла Тичину». Та, попри все це, великий поет завжди повертається після того, як жорна історії перемелють його життя і творчість та відокремлять полуку від зерна.

Тичининськими зернами поетичного слова українська література жила, живе і житиме, не сходячи з високих позицій у світі. Бо, якщо ми хочемо добра собі і своїм нащадкам, то мусимо мислити на перспективу. А її, тобто цю перспективу, на глибоке переконання українки американського походження Вірляни Ткач та команди «Жадан і Собаки», можна розвинути й кризь призму популяризації творчості великих митців минулого. Тож пам'ять про них тягне у майбутнє такий локомотив, як гіперпопулярний Жадан та його найкращі друзі, тобто «Собаки». Адже цей рок-гурт, виступи якого так любить сучасна молодь, також у подоланні перешкод живучий, як «гади», тобто «Брати Гадюкіни».

Тож драма творчої особистості, що народилася й жила у жорстокий час ідеологічних воєн на зламі епох – нині є актуальною і водночас зрозумілою як ніколи. «Собаки» створюють особливий рок-драйв для більш доступного сприйняття вербального ряду. Бандурист Юліан Китастиг – медитативну музичну канву. А Тичина і Жадан, які ніяким чином не поєднуються як поети, у задумах режисерки та її однодумців – можуть змусити подивитись глядача в один бік, чи й у потойбіччя життя і творчості великих майстрів слова. Адже молодий та успішний Сергій Жадан, якому дорога в Європу вже давно задається рідною, в цій ідилії – надійний поведир...

Лариса САМІЙЛЕНКО

З Месопотамії на асфальт,

АБО РОЗДУМИ ПРО «ВАВИЛОН»

Леся САМІЙЛЕНКО

Опера-цирк «Вавилон» у задумах режисера Влада Троїцького і композиторів Романа Григоріва та Іллі Разумейка планувалась як театральномузичне видовище, що стане брэндом та відкриттям фестивалю «Гогольфест. Вавилон».

Власне, так все і сталося, але... Єдине, що викликає заперечення, це той факт, що апокаліптичний настрій стосовно української театральної сфери після перегляду вистави розвіюється. Натомість з'являється відчуття впевненості у тому, що потенційні можливості нашої культури – це і зброя, і шанс бути почутими та гідно оціненими у всьому світі. Отакий рівень цього глибокого і фантастично яскравого театрального дійства.

А поєднання таких різних жанрів, як опера і цирк, живі ляльки та віджеї – додали впевненості у тому, що талановита людина може створити те, що буде цікавим і затребуваним серед глядачів будь-якого віку і соціального статусу. І найкращим підтвердженням моїх вражень є аншлаг і присутність дітей, які були зачаровані видовищем.

Опера-цирк «Вавилон»

Але візуальний і вербальний ряд у цій виставі – не основні. Адже враження посилено експериментом музичного супроводу, який метафорично відображає перекази сторінок шумерської історії та апокаліптичність Вавилону.

Тема змішання мов та народів широко розкрита завдяки міксовому супроводу контрастних музичних стилів: авангард та рок, тріп-хоп та шаманський фольклор у поєднанні з сонорними інтерлюдіями та алюзіями.

Та ще різноманіття вокальних технік – від класичного до горлового співу, який заводить уяву в найвіддаленіші куточки Сходу і повертає звідти краплінням джазових композицій, що свідчать про свободу і світло...

І ця «родзинкова» поліфонічність оздоблена звучанням унікальних і старовинних музичних інструментів, котрі максимально посилюють зорову уяву глядача, створюючи химерний звуковий Всесвіт. Тож голосна заява про те, що народилася сучасна українська барокова опера, отримала всі нагороди, тобто голоси шанувальників саме на фестивалі.

Та й далі... Бо ж біблійна легенда про конфлікт людини з Богом стала лише канвою у задумах режисера про наше сучасне життя та проблеми урбанізованого людства. Музичну складову супроводжують тексти сакрального змісту і мелодії, які є виразом шумерському Вавилону, але оздоблені мажорними акордами, тож

дають відчуття надії сучасному людству. Адже воно побудувало цивілізацію і здатне осмислити все, що було і є помилковим та правильним протягом усього історичного процесу свого розвитку.

Це так, між іншим – про мистецтво. А ті, кому пощастило почути і побачити це дійство, повертались у той вечір особливо задумливими, немов блаженними від роздумів, що переповнили душі й голови. Багато говорити після такого може лише той, хто потрапив не туди і не на ту локацію. Адже театральна публіка особливолива, й у столиці – досить перекірлива.

Можливо, на когось із театральних критиків «Вавилон» від Влада Троїцького та його команди справив інше враження. Можливо, хтось «недоїв» у той вечір чи недоотримав очікуваної дози «кайфу» від видовища. Можливо все, коли в головах – апокаліпсис від суцільних стресів.

І не кожен здатен адекватно оцінити те, що хочуть донести і порадити люди, які не лише так само живуть у наших камінно-асфальтних нетрях з усіма їхніми проблемами, але ще й можуть допомогти (не хочучи пафосних слів про порятунк). Визначитись із пріоритетами і ставленням до того, що у наш час дає нам Бог як суддя.

У пошуках слона в пустелі

Документальний театр як жанр – дуже популярний у Європі.

Але останні роки він час від часу заявляє про своє місце і в українському театральному житті. Після Революції Гідності до цього жанру – увага особлива, адже все пережите потрібно осмислити і показати так, щоб не образити ані свідків, ані учасників подій.

З таких міркувань і створена вистава «Скелет слона в пустелі», яку показали в рамках програми «Сцена переселенця» гості «Гогольфесту» з Німеччини. Вони – переселенці з країн Сходу, де нині також іде війна. У Берліні, в театрі Максима Горького, митці працюють за контрактом, який надається професіоналам на два роки в рамках програми адаптації біженців. Сам перформанс створений на основі реальних свідчень сирійського автора Айхама Маїда Агха.

У цій виставі він і актор. Каже, що спонукало до участі у проєкті бажання розповісти правду про пережите, адже і Сирія, і Німеччина отруєні брехнею, яку несуть туди російські ЗМІ. П'єса була написана під керівництвом драматургів Маріанни Сальцманн (режисер-документаліст, котра під час роботи в гарячих точках потрапила в полон) і Максі Обексер.

Головною метою створення такої вистави і проєкту EXIL Ensemble – як інноваційної моделі нового сучасного суспільства – є інтеграція біженців у нову громаду.

Після закінчення спектаклю відбувся круглий стіл на тему «Біженці та театр». Перед аудиторією виступили сирійські, німецькі та українські експерти, котрим не байдужа ця тема. Саме тому спільно шукають відповіді на питання, які ставить час, та обставини, в яких опиняються переселенці, в тому числі люди творчих професій. А про те, як це відбувається в Україні, цікаво було почути від безпосередніх учасників процесу, зокрема від провідних фахівців, які заснували і працюють у столичному «Театрі переселенців» на базі науково-мистецького центру «Дія».

Лариса БЕЗСМЕРТНА

театр

■ ПРО БЕЗВИННИХ

«Наша частина Європи». Показати всі її недоліки взялися «копачі» з Польщі й України, створивши виставу в межах проекту «Мапи страху / Мапи ідентичності». Але, виходячи з результатів роботи, дійшли висновку, що ці проблеми є чи не спільними, схожими і зрозумілими «по обидва боки Шенгенського кордону». Реалізували ініціативу учасники «Об'єднання практиків культури» (Stowarzyszenie Praktyków Kultury, Варшава) – у співпраці з українськими організаціями зі Львова, Києва, Харкова, Одеси і Херсона.

Спектакль довго готувався і завдяки майстер-класній та сесійній роботі став переконливою заявою молодого європейського покоління громадян. Тобто створена вистава, у якій за допомогою перформативних знарядь актори трохи погралися, трохи проявилися, але загалом цілком упевнено втілили ідею організаторів.

Тож «Мій дід копав. Мій батько копав. А я не буду» – польсько-українська копродукція стала подією в рамках фестивалю «Гогольфест. Вавилон» та привернула увагу не лише експертів, митців, але й глядачів.

Справді цікаво і досить гостро актори висловили своє ставлення до проблем посттоталітарного виховання, яке і в наш час спотикається і не може позбутися рудиментів минулого. Адже покоління, яке у XXI столітті повинне бути зовсім інакшим, не може позбутися негативу, який у минулому був частиною біографій чи життя їхніх дідів та батьків. Вони інакші, бо розуміють, що система «макаренківського» виховання не може привести до побудови щасливого суспільства. Розповідаючи історії зі свого життя та згадуючи своїх рідних, які змушені були жити в інших історичних реаліях, ансамбль талановитих акторів із різних куточків України та Польщі показав реалії нашого буття з усіма його рифами і не завжди мудрими рішеннями державників.

Вистава закінчується сценами «одруження на декомунізації» та закличками створити «партію щастя ура-патріотів». І неспроста у фіналі молоді виконавці почали вживати ненормативну лексику, з'явилися пристрасі, які символізували протест молоді генерации проти нав'язування того, що є неправильним. Навіть розуміючи, що демократія – це, перш за все, диктатура закону. Адже вони не винні у тому, що залишилося їм у спадок, і добре усвідомлюють: вирватися з лабетів минулого неможливо, якщо сповідувати те, що нав'язують політики.

Тож лейтмотивом вистави-перформансу є глибоке усвідомлення істини, яка полягає у тому, що, плакаючи комплекси ображеності, вини та взаємозвинувачень, можна схибити і повернутися до тоталітаризму, який має багатоліке обличчя і своєрідну гідравліку проявів.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

«Депеш Мод». «Натюрліх» від Жадана: без ГМО

Лариса САМІЙЛЕНКО

Цю виставу раджу дивитися з гальорки. Вона не рекомендована тим, у кого астма чи «неперетравлюваність» запахів а ля «коктейль Молотова», і тим, хто страждає на відсутність здорового глузду і почуття гумору.

Всі інші мають шанс отримати надпотужний арт-шоковий стрес. Тобто адреналін – забезпечено! Бо вже декілька днів поспіль не маю сил здихатись роздумів. Думаю про те, чому мене так потягло на перегляд вистави, яку в рамках «Гогольфесту» демонстрували у столичному Молодому театрі. «Депеш Мод» так, Dereche Mode с'як... Назва спектаклю українською і вже на «общепринятом» (як для просунутої демократичної молоді) – нав'яла не лише спогади, але й думки про той час, коли тільки на хвилях із «ворожих радіостанцій» можна було зловити музику, що стала знаковою для багатьох українських музикантів у формуванні їхніх ембріонально-європейських музичних смаків. Тих, які «депешували» і «кібішували» в музичному середовищі, бо не виносили запаху нафталіну.

Отакі спогади і привели мене на виставу за романом Сергія Жадана. Мрії ж не за-

борониш, тому мріялося про те, що наслухаюсь «депешмодівської» музики й отримаю повний «кайф» від того, що дожила до такого щастя. Власне, «кайфувати» довелося зовсім з іншого приводу, адже особисто я не страждаю на всі перераховані вище хвороби і колись була на виставі «Гімн демократичної молоді», яка деякий час тримала в тонусі і на пульсі часу репертуар Київського академічного драматичного театру імені І. Франка.

Там усе було, як у Жадана, – «натюрліх» (природньо) і по темі. Була вода, що лилася літрами на кін, були схожі сцени, які потрапили і в «українсько-німецький ремікс». Але ж якими інноваціями! Кажуть, що Сергій Жадан особисто «вчистив» текс-

від цензури, а режисер та його команда (мабуть, з метою викликати обурливий резонанс із боку критиків) ввели у сценарій те, що сколихнуло повітря в залі неспроста. Виявляється, і таке може бути та подібатись Європі.

А як на мене, то й «коктейль Молотова» пахне приємніше і лагідніше. Таку асоціацію викликав епізод, коли після розпиття двох пляшок «русской водки» та репліки головного героя «Ми тоді бухали, але закусовали...» – почалося не повторне... «Це ж треба так закусовати багато», щоб так надмірно виригати!» – подумалося. Початок спецефекту був багатообіцяючим, адже неповторність цього амбре доповнив ще й радикальний аромат сигари. Уявіть три в одному пліус...

Актори, про яких відомо, що вони молоді початківці з Харківського театру для дітей та юнацтва, грали так, як стара-

ються випускники театральних вишів на дипломній виставі. Тобто – добре і дуже добре. Музики я так і не почувла, бо після того, як побачила в руках головних героїв пляшки з коньяком від Д'явола в особі Дядька Роберта... Вирішила не «донюхувати» до фіналу, бо подумалося про те, що може статися просто тут і зараз, якщо всі вони вип'ють ще й подароване Д'яволом...

І це драма втраченого покоління дев'яностих, якому було чим закусовати, що пити і курити. А далі ними вже й міліція не цікавилася, бо тихо і законно «дербаніла» чи

«кришувала» тих, хто не міг собі у цьому відмовити за покликанням. Тоді й театральні дахи протікали неспроста.

Тож закінчу тим, із чого починалася ця вистава. Адже хвилин із двадцять – як ліричний вступ – без музичного супроводу на сцену смачно лилися 500 літрів води. Правда, ця водяна вакханалія припинилася вже на території сцени, і нікого не затопило. А вода ж, як відомо, змиває всі сліди й очищує.

Зі спектаклю вийшла «напівочищеною», адже витримала лише першу дію цього психологічного терору. Купила книжку і пішла додому розуміти текст. Думаю, що пригодиться і мені. Адже гіркі й жорстокі репліки дійових осіб та виконавців таки врзалися у пам'ять – як інформація для роздумів про те, що було, є і як має бути, щоб цього вже ніколи не було.

редактор
Світлана СОКОЛОВА

арт-проект

■ ПРО ЦЕ МОВЧАТЬ

23 вересня відбулася передача об'єкта «Процедурна кімната» Національному художньому музею України. Український колекціонер і меценат Юрій Когутяк подарував закладу цей об'єкт авторства українського художника Нікіти Кадана, придбаний ним у «Щербенко Арт Центрі», для постійної колекції.

«Процедурна кімната» – робота, створена у 2009–2010 роках. Твір – про міліцейське насильство в Україні, яке з того часу стало значно більш видимим для решти світу, приймаючи нові й різноманітні форми та отримуючи нові імена. Також вона – про існування «явних таємниць» у суспільстві: негласних сліпих зон, про які всі знають, але всі мовчать. Якщо інституція ухвалила рішення на користь цієї роботи, то, сподіваючись, вона сама готова відмовитися від таких сліпих зон та сприяти відмові суспільства від них», – стверджує Нікіта Кадан.

■ ЗБАГНІТЬ МАСШТАБИ ВТРАТ

До 30 січня 2017 року в Національному музеї «Меморіал жертв голодомору» експонується мистецький проект «163». Коли ми говоримо про голодомор, вживаємо безліч цифр: за червень місяця 1933 року в Україні померло 840 тисяч осіб, від голоду в Україні вимерла чверть селянства – не менше 7 мільйонів осіб, надсмертність внаслідок голодомору становила 3 мільйони 942 тисячі 500 осіб, 1 мільйон 122 тисячі осіб не народились через геноцид. Але мова йде не про цифри чи підрахунки, а про людські життя. Чи можна уявити 3 мільйони 942 тисячі 500 смертей, 7 мільйонів смертей?

Автор ідеї – архітектор, митець Ростислав Бортник – за допомогою зерна (найбільшого багатства України) та творчих методів (сучасного мистецтва) матеріалізує ці цифри і пропонує наочно побачити масштаби втрат України внаслідок голодомору. Перебуваючи в Залі пам'яті музею, людина сам на сам опиняється у приміщенні із мільйонами зерен, де кожна зернина символізує життя. 163? Цю відповідь кожен має знайти самостійно.

Із відкриттям проекту автора привітав міністр культури України Євген Нищук. Він підкреслив важливість створення проекту як способу вираження думок і відчуттів з теми, не приурочуючи до дат. Аби зберегти пам'ять про Голодомор, ми маємо частіше про це говорити, ніж раз на рік – в четверту суботу листопада.

Світлана СОКОЛОВА

На столичному арт-заводі «Платформа» у рамках «Гогольфесту» відбулася виставка Burn, Babylon. Художники розмірковували: до чого приводять полярні переконання?

Куратором проекту виступив відомий український галерист Євген Березницький.

Організатори ставили за мету виявити прояви ідеологічних крайнощів сьогодення. І це їм вдалося. «Ми винайшли чотири абсурдні концепції соціального устрою: «Футурокульт», «Рабовласницький Соціалізм», «Тотальна Війна», «Ортодоксальний Queer», – каже Євген Березницький. – Виставка розділена на чотири блоки. Художники розмірковують над тим, до чого приводять полярні переконання». «Футурокульт», пояснює куратор, іронізує над зверненням до містики у часи суспільних заворушень. Віщування долі, сектантство, окультизм – прояви хаосу в країні. «Рабовласницький Соціалізм» має історичне підґрунтя. Пара-

Експонати виставки

доксальною є антиутопія, яку переживала наша країна. Ну а «Тотальна Війна» розкриває протиріччя людської природи. Мріючи жити в гармонії, всі воюють проти всіх.

У Burn, Babylon взяли участь піонери відео-арту – група AES+F, заснована у 1987 році, учасники якої – одні з найвідоміших нині відеохудожників у світі. Роботи AES+F виставлялися на бієнале: Венеційській, у Сіднеї та у Москві. Були представлені фотографії всесвітньо відомого

документаліста Бориса Михайлова, який народився в 1938 році, живе і працює у Берліні та Харкові. Це єдиний українець, чії роботи виставлені в музеї Tate. Ми побачили твори Віктора Сидоренка, Дмитра Кавсана, Флорін Леоні та Сильвана Бауманна.

Водночас відкрили й нові імена, які втілили сміливі ідеї.

Юрій Сивірін перетворив на мистецькі об'єкти форми броньованої військової техніки. Янка Бачинська та Євген Казак звели концептуальний

електронний храм. Володимир Вештак та Ілля Павлович зіграли із глядачами у містичне вело-поло поруч із оракулом, що віщує долю. Юлія Беляєва зробила інсталяцію з неону та лазерів у бункері.

Лукаш Суворець, митець із Польщі, презентував проект Herbarium. Він створюється під час подорожей до місць у Європі, позначених травмами (вбивства сімей, етнічних, релігійних груп). Лукаш збирає рослини з могил, що консервуються та розчиняються у прозорій смолі, залишаючись прекрасними. Суворець планує дослідити місця травми й у Києві. Напередодні 75-их роковин трагедії Бабиного Яру проект Herbarium завоював велику увагу глядачів.

Художниця та мистецтвознавець Оксана Чепелик поділилася враженнями: «Виставка мені цивілізовано зроблена, є тексти-пояснення. Але бувало, відео не працювало, меседжі, якими має молодь насичуватися і нести в життя, подекуди вчорашні...

От якби цю індустріальну архітектуру перетворили на музей!»

Фото надано організаторами

Рукотворна краса Поділля

Кращі роботи майстрів Вінниччини представлені на виставці «Народні витоки Поділля». Експозицію розгорнуто в рамках Всеукраїнської культурно-мистецької акції «Мистецтво одного села».

Ця акція започаткована у 2001 році з ініціативи представників Вінницької області, за підтримки Міністерства культури України – з метою збереження і розвитку національної традиційної культури села.

Виставку, присвячену 25-й річниці незалежності України, можна оглянути у Національному музеї літератури України, що в Києві. Експозицію складають витвори з різних видів народного мистецтва. Загалом – понад 500 експонатів.

Серед тих, хто представляє гончарство, – Т. Шпак, В. Живко, Т. Дмитренко (с. Бубнівка

На відкритті виставки

Гайсинського району), С. Погонєць (с. Крищинці Тульчинського району); вишивку – В. Кубаль (с.мт Крижопіль), М. Савчинська (с. Клембівка Ямпільського району), Н. Шпак (с.мт Турбів), С. Книш (м. Немирів); народне малярство, живопис – О. Шульгань (м. Погребище), Т. Філь (м. Липовець), О. Свіргун (с.мт Стрижавка Вінницького району); малярство на склі – студенти

Тульчинського училища культури.

Можна оцінити також витинанки, різьбу по дереву, рогозоплетіння, декоративний розпис, ткани килими, верети та рушники з фондів Вінницького обласного центру народної творчості, старовинні традиційні чоловічі і жіночі костюми з Крижопільського, Тиврівського, Томашпільського, Піщанського, Оратівського

районів та керамічні вироби, виготовлені учасниками обласного пленеру гончарного мистецтва. А логічним завершенням експозиції є рушники з області та району, вишиті в рамках обласної культурно-мистецької акції «Вишивана доля Вінниччини», обрядові хліби, випечені кращими коровайницями області, та дідухи – символи благополуччя й добробуту українського народу.

Завітайте до музею до 21 жовтня 2016 року!

МИСТЕЦТВО

■ ВІТРИЛА ТВОРЧОСТІ «ДИВОСВІТУ»

Майже десять років працює при Кропивницькому обласному центрі народної творчості об'єднання майстрів декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва «Дивосвіт», створене з ініціативи директора, заслуженого працівника культури України Валентини Пращур. Його основне завдання – залучити до співпраці якомога більше талановитих митців із районів та міст області. «Дивосвіт» презентує та популяризує їхню творчість на виставках, які вже стали складовою частиною відомих культурно-мистецьких заходів: Всеукраїнського фестивалю вокально-хорового мистецтва «Калиновий спів», обласного свята духовного співу «Молюсь за тебе, Україно», обласного свята фольклору «Невичерпні джерела». Традиційними стали й персональні та тематичні виставки робіт народних умільців і художників-аматорів.

Цього разу в рамках проекту «Мистецтво рідного краю» виставкова зала обласного Центру народної творчості гостинно запросила презентувати своє мистецтво фахівців Світловодського міського осередку «Дивосвіту».

Експозиція виставки «Вітрила творчості» представила кращі роботи талановитих майстрів та художників придніпровського краю, серед яких пейзажі Анатолія Сіромахи, Оксани Ліперт, Андрія Бикова; натюрморти Наталії Чепурної, Олександра Охнальова, Людмили Попруженко, Анатолія Татара, Наталії Крячко; композиції на тему усної народної творчості Олени Шитової.

Вразили різноманітністю кольорів, вдало відтворили образи, створені думками й почуттями, картини та рушники вишивальниць Анни Пустовойтенко, Галини Чемадури, Лариси Турської, Євгенії Брусенцової, Віти Кохно.

Захопили досконалістю форм, високою якістю виготовлення вироби майстра декоративного розпису Олександра Романенка.

Гру яскравих орнаментів продемонстрували роботи майстринь бісероплетіння Наталії Дзюник та Віталіни Кам'янович.

Відточеністю, елегантною стриманістю та різнобарв'ям привернули увагу картини на релігійну тематику вишивальниць Галини Петрової, Світлани Грудіної, Неоніли Тищенко; триптих ікон з окладами в техніці макраме Тетяни Калініченко.

Виставкову експозицію прикрасили унікальні автентичні рушники минулого століття, зібрані майстринею вишивки Ларисою Скальською.

Щорічно зростає на Кропивниччині талановита родина народних умільців, які народжують справжні дива. Вони різні за формою, напрямками, але в кожному з них тепло рук і добро серцець тих, хто захоює нас глибше пізнати красу мистецтва й людської душі.

Ірина СОЛУЯНОВА

Філософський ленд-арт

На території столичного Національного наукового еколого-натуралістичного центру Міністерства освіти України відбувся творчий проект «Діалог з природою 2016».

Організатори: Національна спілка художників України, Спілка дизайнерів України, Дирекція виставок НСХУ, секція декоративно-прикладного мистецтва КОНСХУ. Автор проекту Галина Дюговська, відомий флорист, член Національної спілки дизайнерів України, організатор Володимир Балибердін, член НСХУ, лауреат премії імені Л. Глібова, та куратор Ігор Балибердін – присвятили творчий пленер 25-й річниці незалежності нашої держави.

Зібралися митці з України, Польщі, Німеччини. «Для Києва організація подібних заходів – ще один крок до входження у європейську спільноту», – зазначила заступник голови Київської міської адміністрації Ганна Старостенко.

Почну з «Берегині» Яни Жорно. Кілька місяців мисткиня шукала образи і створила у просторі Скіфії. Сучасна «Спрага» Марії Літчевської спонукає до роздумів над сенсом життя. Невеличкий ніжний паросток пробивається до сонця з керамічного колодязя

Берегиня Яни Жорно

і показує, як можна усе подолати заради ствердження мрії. Основою творів стала гілка лози, а мальовничий ландшафт пагорбів Пріорки надихали. На очах у присутніх простір замайорів творами. Серед садів та березового гаю потекла вода в інсталяції Ганни Машкової, наповнила ра-

повим рухом надає динаміки деревам, які прикрашають пагорб. «Степи України» Вікторії Дромарецької відносять у просторі Скіфії. Сучасна «Спрага» Марії Літчевської спонукає до роздумів над сенсом життя. Невеличкий ніжний паросток пробивається до сонця з керамічного колодязя

дістю композиція «Осені не буде» у виконанні наших друзів із Польщі Анни Гржиб та Анни Зьєлінської. «Павутиння» Галини Дигаз привернуло увагу до збереження чистоти природи, бо арт-об'єкт – із використаних пакетів. Наталка Гончарова зуміла перенести наше уявлення за межі земного існування у космічне миротворення.

Так виник дивовижний мистецький витвір «Початок», сповнений філософського бачення зародження живого, почуттів, емоцій, кохання. У тональності філософських роздумів створив ленд-арт «Невичерпність» Ігор Балибердін. Саркастичні «Коментатори» Анни Оксимець, кумедний «Бичок» Анатолія Шерстюка з Німеччини, величне «Вербне сонце» Володимира Балибердіна, душевна композиція «На Спаса» Валентини Єфремової. А над усім – благословення Покровів Пресвятої Богородиці.

Володимир Балибердін та Галина Дюговська влаштували майстер-класи та відкрили уроки для присутніх.

Валентина ЄФРЕМОВА, мистецтвознавець, заслужений працівник культури України

Фото Івана КОСАРЕКОВА

Велика культура в маленькому селі

Ювілейні творчі зустрічі зібрали відомих діячів культури.

1991 року житель села Козичанка Макарівського району Київської області, заслужений художник України Анатолій Марчук започаткував художні пленери, які поповнюють Макарівську районну картинну галерею, засновану митцем у 2005-ому. Вони підсумовуються літературно-мистецьким святом «Літні зустрічі в садибі Анатолія Марчука». Цьогоріч заходи присвятили 25-й річниці незалежності України.

Присутні високо оцінили виставку живопису А. Марчука з нагоди його 60-ліття та 40-річчя творчої діяльності, яку до Дня художника України представлять у Макарівському районному будинку культури. Сподобалися роботи художника-аматора

На гостинах у художника

Григорія Самоїлюка, вишивки сестри Анатолія Петровича, працівника культури з багатолітнім досвідом Людмили Петрівни, концерт.

Виступили: солістка Національної опери України Ірина Даць та диригент театру Іван

Гамкало, журналісти Владислав Таранюк та Анатолій Кізлов, заввідділом сектору культури, молоді, національностей та релігій Макарівської райдержадміністрації Ліна Факторович, композитор Віктор Степурко, інші гості.

«Зустрічі сприяють розвитку району, популяризації народних колективів, – сказала Ліна Факторович. – Нині виступають із Макарова «Святколо», «Чебреці», «Зоряниця». У кожному селі є колектив. Голови сільрад зміцнюють матеріально-технічну базу для придбання костюмів та музпаратури».

Скульптор Михайло Дмитрів, який завершував роботу над скульптурою «Адам і Єва», розповів: «Вапняк для неї знайшов на території садиби. У нас із Анатолієм буде виставка в Академії мистецтв, де й покажу роботу. Осередок культури у селі – як першоджерело. Представлені класичні речі, варті галерей».

Світлана СОКОЛОВА
Фото авторки

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

сторінки історії

■ ЮРИСТ НА СЛУЖБІ НАРОДУ

Кооперативні курси

Трудовій та громадській діяльності Микола Васильович Левитський віддавав усе своє життя. Присвятивши себе роботі й іншим людям, він відбувся як кооператор-практик-першопроходець.

Його «Положення про артіль», типовий «Артільний договір», «Зразковий статут для трудових артілей» та інші документи дозволяють подолати формальний юридичний бар'єр. Відтак країною шириться артільний рух практично у всіх видах трудової діяльності.

У вересні 1918-ого Центральним кооперативним комітетом створена Ювілейна комісія з організації святкування 40-річчя культурно-просвітницької діяльності М. Левитського: «артільного батька... 40 років поклав він на будівництво рідної кооперації, і тепер вона уявляє з себе велику громадську силу, якій не страшні різні політичні бурі. І поки будуть існувати українські кооперативи, не згине й наша національна справа».

У журналі № 103 засідання «управи Всеукраїнської Спілки Земств» від 28 вересня 1918-ого можна знайти такий запис: «Постановлено: ... Для неусмертлення імені М. Левитського асигнувати 2 тисячі карб. на відкриття двох бібліотек-читален його імені в с.с. Хмельнику Канівського повіту і Федварі Єлисаветградського повіту».

1918 року він обіймав посаду директора відділу державного майна і був членом фінансової комісії в Народному міністерстві земельних справ УНР. У 1917–1918 роках брав активну участь у всеукраїнських та всесоюзних з'їздах із кооперації; брав участь у розробці символіки української кооперації, в організації Українбанку, Дніпросоюзу; був членом Наглядової ради кооперативних центральних союзів. У 1919–1920 роках займався науково-дослідницькою роботою із вивчення історії кооперації Кубані та Кавказу; у 1917–1925 роках брав участь в організації Кооперативного інституту, створеного в 1920-ому, і Кооперативного музею – 1923 року в Харкові (у 1925-ому переведений до Києва) – як центрального сховища кооперативних матеріалів і як установи архівно-бібліотечного типу; був членом Української Центральної Ради (УЦР) 1917–1918 років.

Після 1927 року виступив з ідеєю встановити 30 вересня – Всеукраїнським днем кооперації.

Микола Васильович Левитський пішов із життя 1 грудня 1936-ого – у розпал «пролетарського мракобісся» з боку державного карального органу – Народного комісаріату внутрішніх справ. За неофіційними даними, світ він залишив не без явної «допомоги» цього спрута. Похований у Києві на Байковому кладовищі.

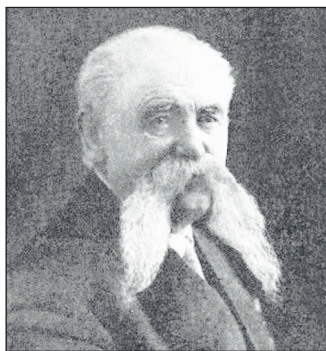
Артільний батько – Микола Левитський

Микола Левитський народився 6 квітня (25 березня за старим стилем) 1859 року в селі Хмільне Київської губернії – у сім'ї православного священника.

Родина незабаром (1861 року) переїхала до Чигирин, а в 1863-ому – до села Федвар Херсонської губернії (нині – село Підлісне Кропивницької області).

Початкову освіту здобув у пансіоні Фортвенглер у Єлисаветграді (Кропивницький), де навчався у 1866–1869 роках, а потім був переведений до Златопільської прогімназії на Чигиринщині. Після її закінчення 1875 року вступив до 5 класу гімназії міста Белі Седлецької губернії на Холмщині, закінчивши її у 1878-ому.

Тут і відбувся перший його кооперативний досвід, коли він наприкінці навчання в гімназії «організував зі своїх товаришів по восьмому класу житлово-споживчу комуну», в якій жив майже весь клас. Одночасно з житлом було вирішене і пита-

Микола Левитський

ня харчування. Для цього вони найняли окреме приміщення і знайшли господиню, котра вела господарство за порівняно невеликі гроші. Це починання можна розглядати як прообраз майбутніх гуртожитків і пунктів харчування (їдалень) при навчальних закладах, що було особливо актуально для сільської місцевості.

1879 року Микола Васильович вступив до Московського університету на медичний факультет, але у 1880-ому був заарештований разом із 760 студентами за участь у масових виступах. Із цим пов'язаний його другий кооперативний

досвід, коли, сидючи з товаришами у Бутирській в'язниці, він примудрився створити «тимчасовий кооператив для організації харчування», – як він сам пише про це у своїх спогадах. Ініціатива не залишилася непоміченою, що і послужило, можна припустити, підставою для ізоляції його в одиночній камері «пугачовської вежі». Внаслідок цього він був виключений з університету, висланий із Москви і відправлений в Україну, до батьків, – без права вступу в будь-які вищі навчальні заклади царської Росії.

Але доля була на його боці, і «через недогляд чиновників» він 1881 року вступає до

Харківського університету на юридичний факультет, який успішно закінчує в 1885 році зі ступенем кандидата юридичних наук, захистивши дисертацію з філософії права.

Та на нього очікувало чергове випробування, яке могло стати вирішальним у його житті. Відразу два відомих професори (І. Дитятин і К. Гохтінбергер) пропонують йому залишитися в університеті для роботи на кафедрах історії російського права або новітньої політичної економії – на його розсуд. Проте після довгих роздумів він повертається додому – до матері, яка залишилася сама після смерті чоловіка у 1883 році.

Зі львівським кооперативним товариством Народна торгівля співробітничали більше сотні торгових точок

Мило імені Левитського

Нижче дуже коротко наведені у хронологічній послідовності деякі ключові моменти у справі становлення кооперативного руху, в яких безпосередньо брав участь М. Левитський:

– 1894 рік, 30 вересня: заснована в селі Федвар перша в Україні хліборобська артіль; через чотири роки їх було вже 125 (!), тобто в середньому створювалося по 2–3 артілі на місяць;

– 1895 рік: М. Левитський розробив типовий «Артільний договір» для трудових, виробничих і ремісничих артілей, який згодом був перекладений французькою, німецькою, англійською (в Чикаго), сербською та іншими мовами європейських країн;

– 1899–1902 роки: у складі комісії при Міністерстві фінансів брав участь у розробці закону про артілі, який був ухвалений 1902 року;

Дружество робітників і селян «Єдність», м. Мукачево, 1930 рік.

У його торгових точках покупці мали змогу придбати необхідні товари

– 1902 рік: розробив «Положення про артілі» і «Зразковий статут для трудових артілей» – документи, які відкрили широку дорогу артільному і кооперативному руху в Україні, Росії, Європі;

– 1895–1917 роки: брав активну участь у роботі всеросійських та всеукраїнських кооперативних з'їздів, а також у створенні артілей і коопера-

тивних господарств по всій території Російської імперії, включаючи Україну та Європу.

Землеробські артілі, створені у 1894–1895 роках, для Левитського стали лише першим кроком, за яким пішла лавина ремісничих, промислових, доморобних, будівельних та інших видів артілей, що об'єднували практично всі

сфери трудової діяльності населення того часу.

Починаючи з Другого міжнародного конгресу кооператорів у Франції (Париж, 1896), а потім у Сербії (Ягодина, 1898), Італії (Кремона, 1907), Україні (Львів, Стрий, 1910), Німеччині (Гамбург, 1910), Швеції (Стокгольм, 1928) – М. Левитський багато років був головним закордонним представником від кооператорів царської Росії та України.

Саме йому було довірено очолювати ці делегації.

Він був настільки популярним, що в 1920-і його іменем названо колектив українських артистів. Іноді справа доходила і до парадоксальних ситуацій, коли в Харкові кооперативне об'єднання «Вукоопспілка» 1923 року випустило туалетне мило імені М. Левитського...

редактор
Надія ПАСТЕРНАК

у місті лева

■ ПЕРЕМОГА У БЕЛЬГІЇ

Львівський піаніст Маркіян Попіль переміг у Міжнародному музичному конкурсі Андре Дюмортьє у Бельгії.

Змагання для молодих музикантів проводилося у місті Турне. У фінал вийшли три учасники, серед них і Маркіян Попіль. Хлопець – студент Львівської музичної академії імені Миколи Лисенка, лауреат численних музичних конкурсів.

■ «ВІДЕНЬСЬКА КЛАСИКА» – У ЛЬВОВІ

12 жовтня у Львівській обласній філармонії відбудеться вечір симфонічного оркестру K&K Philharmoniker – «Віденська класика».

Концерт розпочнеться симфонією Вольфганга Амадея Моцарта Haffner. У програмі також звучатимуть: симфонія Eroica Людвіга ван Бетховена та Концерт для віолончелі з оркестром № 1 Unser Vater Mattiasa Кендлінгера. Соліст концерту – всесвітньо відомий австрійський віолончеліст Фрідріх Кляйнгапль.

■ «КОНТРАСТИ»

«Траекторія звуку» – такий підзаголовок має ХХІІ Міжнародний фестиваль сучасної музики «Контрасти», який відбуватиметься у Львові з 30 вересня до 9 жовтня. На свято до Львова приїде більш як 20 музикантів з інших міст України та стільки ж із-за кордону, серед них – 15 композиторів.

Шість світових та 23 українські прем'єри творів сучасної музики звучатимуть поряд із «класикою» музики ХХ століття – авторства таких композиторів, як П'єр Булез, Яніс Ксенакіс, Карлгайц Штокгаузен, Мортон Фелдман, Філіп Гласс, Ігор Стравінський та інші.

Під час фестивалю відбудеться 30 подій, серед яких «Ніч Контрастів», «Кава з композитором», «Ланч з новою музикою» та власне концертні заходи у приміщенні Львівської філармонії та Хорової школи «Дударик».

■ УСІ ЛЯЛЬКИ – ДО НАС

У Палаці мистецтв стартував Восьмий фестиваль «Ляльковий світ». Свої оригінальні роботи у різних техніках представили понад тридцять авторів з усіх куточків України.

Цього року фестиваль має додаткову тематику – «Моє руденьке сонечко». У кожного воно своє: когось котика подобаються, когось коники, у когось психіки, а хтось цілком прогнозовано презентував руденьких хлопчиків та дівчаток.

Львівський фестиваль ляльок – дуже демократичний: поруч із милими роботами, виконаними у традиційних простих техніках, розміщуються надзвичайно трудомісткі та складні за виконанням ляльки вартістю у декілька тисяч «зелених». У виставкових залах також розмістили живописні роботи Теодозія Салія.

Виставка ляльок триватиме до 2 жовтня. Куратор фестивалю Ірина Сорокіна традиційно запрошує організовані групи з дитячих сиротинців та шкіл-інтернатів на безкоштовні екскурсії.

Свято у древньому Холмі

Надія ПАСТЕРНАК

У княжому місті Холмі, що нині розміщується на території Польщі, урочисто відзначили 150-річчя від дня народження українського історика, науковця Михайла Грушевського.

Урочистості розпочалися 21 вересня, на свято Різдва Пресвятої Богородиці, – у православному храмі Івана Богослова, що в самому центрі міста. Цього дня у Холмі голосно дзвонили дзвони і закликали християнський люд до церкви. Православна громада Холма зараз нечисленна, але на цю урочистість з'їхалися українці – православні, греко-католики і католики – з усієї Польщі; прибули численні делегації з Галичини, бо для галичан Холм – це символ державності, символ княжої слави.

...На високому холмі, з якого у добру погоду видно навіть Львів, 1237 року було засноване колишнє столичне місто короля Данила Галицького, і деякий час це була столиця удільних князів Галицько-Волинської держави. Згодом волею історичних обставин воно опинялося в різних державах – Речі Посполитій, в Російській імперії. Постановою Центральної Ради 12 вересня 1917 року відбулося «прилучення» Холмщини до України, перебувала ця земля у складі України і за часів Гетьманату, а 1918 року знову опинилася в межах Польської держави.

Під час Другої світової війни ці кордони теж зміщувалися, і людей виселяли з їхніх одвічних прабатьківських земель. Історія болюча ще для багатьох галичан, які пережили ці події і які приїхали до Холма, щоби вшанувати свого великого земляка Михайла Грушевського. Це, насамперед, представники товариств і тих громадських організацій, які тісно пов'язані з колись українськими землями: «Холмщиною», «Надсянням», «Любачівщиною». Приїхали представники влади і ті небайдужі українці, які своєю присутністю хотіли віддати належне пам'яті про цю видатну особистість.

Богослужіння у храмі, який славиться чудотворною іко-

ною Холмської Богородиці і в якому був охрещений Михайло Грушевський, очолили православні владики – Люблінський і Холмський Авель та Перемиський і Горлицький Паїсій. По закінченні літургії і поминальних богослужінь

став другим матеріальним свідченням пам'яті про Михайла Грушевського у Холмі. Планувалося, що на його честь буде названа вулиця або сквер у цьому місті. Як розповів голова товариства «Надсяння» Володимир Середа, мова про

дали був Київ, Львів, Станіслав, Кам'янець-Подільський, Петербург, Сибірьськ, Казань, Москва, Прага, Відень...

«Мені видається, що постать професора, академіка Михайла Грушевського є гарною окрасою цього правдивого княжого міста. І якщо громада це усвідомить, а я вірю, що неминуче колись усвідомить, то в Холмі буде не лише ця таблиця, а також пам'ятник Михайлові Грушевському, й одна з вулиць буде названа іменем цього великого українця, – каже Володимир Середа. – Холм і Грушевський нерозривні, і він повинен бути гідно увіковичений. Це справа добросусідських відносин. Ми в себе, в Україні, увічнюємо пам'ять про осіб, які є гідними синами польського народу. Львів із цього погляду є гарним прикладом. Я думаю, що Холм теж це зробить».

У Холмі відбулися й інші заходи з нагоди 150-річчя Михайла Грушевського. Зокрема, 22–23 вересня пройшла наукова конференція «Михайло Грушевський та його Мала Батьківщина – Холмщина у ХІХ–ХХ століттях», в якій взяли участь дослідники з України, Польщі, Росії, Японії та Канади. У Холмській публічній бібліотеці імені Марії Пауліни Орсетті відкрилися виставки: «Михайло Грушевський у його творах», «Михайло Грушевський: життя і творчість», «Де сонце вперше повило своїм промінням». Музей Холмської землі підготував експозицію «Холм у другій половині ХІХ століття у світликах та документах». Також у Холмі пройшла прем'єра документального фільму «Михайло Грушевський».

здійснили освячення хреста на честь Михайла Грушевського, встановленого на подвір'ї храму Івана Богослова. Також відбулося покладання квітів до меморіальної таблиці на будинку № 8 по вулиці Генрика Сенкевича, де й прийшов на світ син холмського учителя Сергія Грушевського та його дружини Глафіри. Ця пам'ятна дошка була встановлена тут ще у 1991 році. Двома мовами – українською і польською – на ній написано: «У цьому домі 17.09.1866 року народився найвизначніший український історик, перший президент Української республіки Михайло Грушевський».

Хрест, освячений цього дня на подвір'ї церкви Івана Богослова з ініціативи Українського товариства Люблінщи-

це йшла вже кілька років, і найменування скверу іменем Михайла Грушевського мало відбутися до його 150-ліття. «Однак цього не сталося. Теперішня влада міста Холма, розглядаючи це питання, поспішила на свідчення якогось історика, який стверджував, що Михайло Грушевський нібито свідомо ігнорував польську мову. Цей аргумент є досить смішним, адже в Холмі Грушевський прожив усього три роки від народження».

«І більше туди не повертався», – стверджує Ольга Манюк, працівниця музею Михайла Грушевського у Львові, яка добре знає біографію цієї людини. Подальше його життя проходило на Кавказі, де вчителював батько, і польська мова аж ніяк не була потрібна,

редактор
Тетяна ЧЕРЕП-ПЕРОГАНИЧ

ПІСЛЯМОВА

■ ІНТЕГРАЦІЇ СЛОВА У СУЧАСНОМУ АРТ-ПРОСТОРИ

Творчий рівень фестивалю «Литаври» – справді високий! Мені сподобалися виступи українських поетів Маріанни Кіянзовської, Віктора Неборака, Сергія Пантюка (у Ніжині він був і ведучим гала-концерту), Олега Короташа, Тетяни Винник, Дмитра Лазуткіна, Олени Степаненко, Богдана-Олега Горобчука, Олександра Забарного, Анни Малігон, Дмитра Мамчура, Віктора Мельника (заступника голови Національної спілки письменників України), Елли Євтушенко, Наталії Трохим, Миколи Мартинюка, Наталії Бельченко, Олексія Юріна, Тетяни Череп-Пероганич (письменниця приїхала зі своїм чоловіком – громадським діячем Юрієм Пероганичем)... Чернігівщину достойно представляли Тетяна і Сергій Дзюби, Михась Ткач, Володимир Сапон, Олена Конечна (голова обласної організації НСПУ), Віктор Татарин, Дарочка Москаленко, Ольга Швед...

Із зарубіжних літераторів та перекладачів запам'яталися також Владас Бразюнас (Литва), Діана Буразер (Хорватія), До Тхі Хоа Лі (В'єтнам), Чанг Юнг Гао (Китай), Бахтіяр Аслан (Туреччина), Ціра Барбакадзе та Нато Інгороква (Грузія), Ануш Варданян (Вірменія), Марлена Зінгер і Барбара Грушка-Зич (Польща), Сергій Прилуцький (Білорусь), Амір Ахмаді (Іран).

Чудово виступали: народний артист України, Шевченківський лауреат Василь Нечеп, автор патріотичних пісень Віктор Погуляй, Леся Рой і гурт «Телері», музичні гурти The Doox, «АртеХатта», «Запорозькі тулумбаси»... Вразила пісочна шоу-анімація та поезія від «Show театру Одеси».

«Литаври» на Чернігівщині

**Сергій
КВІТНИЦЬКИЙ**

У Чернігові, Ніжині та Батурині більше 80 знаних письменників із 15 країн провели велике літературно-мистецьке дійство – I Міжнародний фестиваль інтеграції слова у сучасному арт-просторі «Литаври».

Ідея належить письменниці, очільниці громадської організації «Центр новітніх ініціатив і комунікації» Тетяні Винник, яка й стала головним організатором масштабного проекту.

Дехто з відомих літераторів дуже хотів приїхати, але просто не зміг, як-от чудове творче подружжя – українка Анна Багряна та видатний болгарський поет Димитр Христов, однак на фестивалі їхні вірші все одно прекрасно звучали: їх читали колеги, учасники свята. Так само не забули і про наших друзів із Чорногорії (Ігоря Ремса), Гургена Баренца (Вірменія та США), Рісто Василевскі й Мічо Цветіча (Сербія), македонку Віру Чорний-Мешкову, казахських письменників Роллана Сейсенбаєва та Галимкаіра Мутанова... Духовно вони були поруч з нами, і ми відчували цю підтримку!

Ідея такого вражаючого свята – проста й водночас надзвичайно важлива: літератори з різних країн (національна еліта!) на власні очі бачать, як живуть люди в Україні, захоплюються нашими унікальними пам'ятками архітектури та краєвидами і проводять імпрези разом з українськими колегами.

Одразу скажу: все вдалося так, як і задумувалося! У за-

рубіжних гостей залишилися приємні спогади, вони – таки щиро задоволені, тому якнайкраще розкажуть друзям у своїх державах про незалежну, вольодоблюбну Україну та її народ.

Добре, що це зрозуміла і влада: фестиваль пройшов під патронатом Президента України Петра Порошенка, за підтримки Міністерства молоді та спорту, облдержадміністрації та обласної ради, Чернігівської та Ніжинської міськрад.

Першими з-за кордону на Міжнародний фестиваль «Литаври» – вже 20 вересня – приїхали: видатний верхньолужицький письменник і громадський діяч із Німеччини Бенедикт Дирліх та його дружина Моніка – авторка творів для дітей і журналістка. Вони взяли активну участь в усіх фестивальных заходах і пробули найдовше: відлетіли додому 27 вересня. Поетові Бенедикту Дирліху на святі урочисто вручили Міжнародну літературну премію імені Пантелеймона Куліша, тож він побував на Борзнянщині, в музеї українського класика

і його дружини – письменниці Ганни Барвінок (а ще саме в Чернігові Бенедикт отримав і Міжнародну нагороду «Золотий асик» – із Казахстану).

Своїми чудовими друзями з Німеччини опікувалися талановиті українці – Тетяна та Сергій Дзюби. Втім, чернігівське подружжя, котре вже здобуло всесвітню популярність завдяки своїм творчим успіхам, теж встигло скрізь. Приємно було спостерігати, з якою повагою ставляться до наших

чернігівців – Сергія і Тетяни – зарубіжні письменники та учасники фестивалю з інших міст України – Києва, Львова, Луцька, Вінниці, Одеси, Запоріжжя...

Навіть перелічити всіх учасників свята в одному газетному матеріалі – просто неможливо! Письменники дуже вдало виступали. Зокрема, в Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Шевченка, Чернігівському національному технологічному університеті, Ніжинському державному університеті імені М. Гоголя, Чернігівському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені К. Ушинського та в багатьох школах Чернігова і Ніжина.

А завершилося свято в Чернігівському молодіжному театрі – виставою «Вечірній мед» за романом Шевченківського лауреата, нашого земляка Костя Москальця. А ще талановиті актори театру влаштували сюрприз – поетичний перформанс за віршами багатьох учасників фестивалю. Було дуже приємно та зворушливо!

Газета «Культура і життя»

№ 40 (4715), 30 вересня 2016 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року
 Свідоцтво про реєстрацію
 КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-62
 cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНИЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат
 ТОВ «Типографія «Від «А» до «Я»»
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
 Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
 Тел.: +38 (044) 498-23-64;
 +38 (097) 111-17-56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ
Передплатна ціна на 2016 р.:
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 115,32 грн
У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
Передплатний індекс 60969
Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>
Наклад 5 000
Ціна договірна
